

EDITORIAL

Som 6.000!

Som 6.000.000 va ser el lema protagonista d'una llarga campanya de la Generalitat fa una trentena d'anys. Entre altres motivacions, volia fixar un llindar de població memorable rodó, expressant que tots en formàvem part, d'aquella Catalunya.

Aquest mes d'octubre, Moià ha assolit sis mil quatre habitants de dret. *Som 6.000*. És la primera vegada en la història. A mitjan segle XIX havia ultrapassat els 3.000 i des de llavors va anar perdent efectius. No va tornar a assolir aquest sostre d'habitants, de fet, fins als anys setanta del segle XX. La darrera onada migratòria va disparar la població de Catalunya fins a set milions i mig i la de Moià s'atansava a sis mil, sense arribar-hi. És, doncs, un fet sorprenent haver-ho aconseguit justament ara, perquè l'impacte de la crisi ha provocat que algunes de les comunitats arribades a Moià els darrers anys es repleguessin. Entre els factors que expliquen aquesta dada deu haver-hi qüestions de reagrupament familiar.

Aquesta tardor s'ha pogut veure, amb molt èxit de públic, una exposició que ens traslladava al Moià de 1956. Podíem identificar-hi les més de 700 persones que van acudir a la recuperació del Ball del Ciri a la plaça Major. Ha estat l'ocasió de rememorar la vida quotidiana d'un Moià que aquells anys tenia 2.300 habitants i que, en ocasió de la Festa Major d'Hivern, va aplegar un de cada tres moianesos a la plaça. Sense televisió a les cases i a penes sense cotxes, el poc lleure de què es gaudia era al carrer. Però si mirem el lloc

de naixement dels moianesos d'aquells anys veiem que la població d'altres regions era testimonial i inexistent la d'origen estranger. Aquell mateix any, però, amb la nova fàbrica del Comadran Moià va accelerar el creixement i la diversitat.

Dels 6.000 moianesos actuals n'hi ha 649 d'origen estranger, molt majoritàriament extracomunitaris. El Moià actual integra persones nascudes en 48 estats diferents. Aviat és dit. I encara podem preveure que la diversitat creixerà a curt termini amb l'èxode de refugiats que fugen a peu, massivament, de la barbàrie de la guerra. Llengües, costums i creences tan diverses no són la millor carta de presentació per a una bona cohesió. Paradoxalment, en canvi, observant els resultats de les eleccions municipals d'enguany a Moià i les del Parlament de Catalunya que es comenten a l'interior de la revista, mai unes eleccions no havien despertat tant d'interès (percentatge de 80% de participació a Moià) ni uns resultats tan contundents (77% de vots a llistes independentistes). Aquests resultats mostren una societat més cohesionada, segurament, que la d'aquell Moià de 1956.

El Moià dels 6.000 haurà de continuar integrant comunitats diverses i fer front a nous reptes. L'accés al treball, a l'educació i a la sanitat són els principals pilars, encara que no les úniques eines. Manlleuant una expressió d'un article de l'interior d'aquesta TOSCA, fem nostra l'afirmació que «no hi ha altre antídoto per a la inhumanitat que la cultura».

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
Moià assoleix 6.000 habitants. <i>J. Font</i>	5
Accions a favor dels refugiats. <i>La Taula</i>	7
I jo què sé? <i>Plade</i> .	8
Moianès	9
27-S: victòria aclaparadora de l'independentisme. <i>J. Clarà</i>	9
Inauguració de la nova Casa de Cultura de l'Estany. <i>D. Prat</i>	10
Notes terçolenques. <i>R. Puig</i>	12
Consorci del Moianès	15
Les entitats informen	16
Assemblea general extraordinària. <i>Hospital-Residència</i>	16
Biblioteca de Moià	17
Museu de Moià	18
La prevenció de les relacions abusives. <i>Esc. J. Orriols</i>	20
Un repte i un orgull. <i>L. López, Institut Moianès</i>	21
Associació Esportiva Via Boulder. <i>J. Gasca</i>	22
Castanyada solidària a l'Escola Pia	23
Actes i esdeveniments	25
Moià, 1956: tot un poble ... <i>Ass. Cult. Modilianum</i>	25
Homenatge a Mn. Josep Miralpeix. <i>J. Ruaix</i>	28
Perfils	29
Entrevista a Miguel del Río, poeta i futbolista. <i>J. Clarà</i>	29
Ciència	32
Humanitat versus humanitat. <i>M. Fortuny</i>	32
Miscel·lània	33
Camí a la font de la Blada. <i>F. Añaños</i>	33
La tina de Riqueus. <i>M. Baqués</i>	34
Gisclareny (agost '15). <i>D. Fonts</i>	37
Trobada de Sallas. <i>J. Roca</i>	37
D'un nom de plaça a un indret misteriós ... <i>F. Rochel</i>	39
L'Esquella de la Torratxa fa 150 anys. <i>B. Fonts</i>	40
Sopa de lletres	41
Publicacions	42
Moviment demogràfic	45
Breus	45
Una mica d'història	47
El pa de pagès. <i>J. Carrera</i>	47
Dades meteorològiques	50

Fot. Josep Font

VIDA MUNICIPAL

Moià assoleix 6.000 habitants

Josep Font

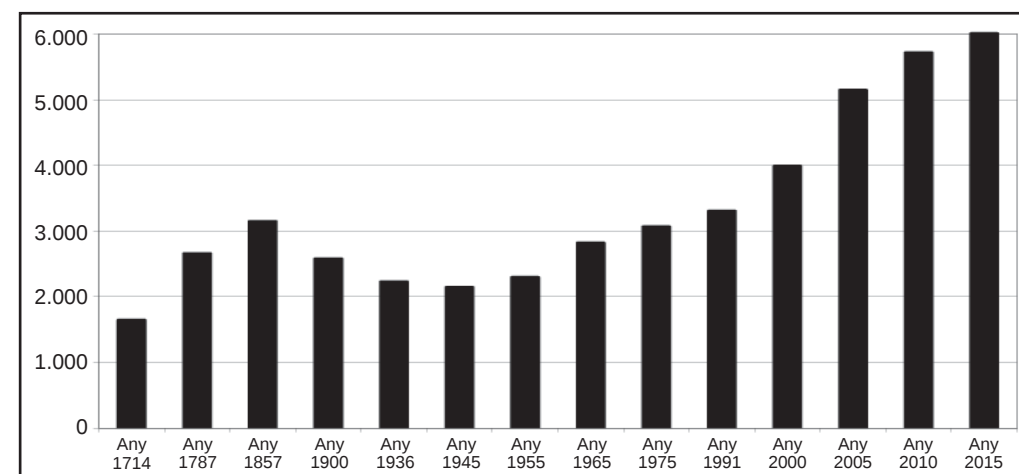
Aquest passat 1 d'octubre Moià va arribar, per primera vegada en la seva història, a la xifra de 6.004 habitants de dret, és a dir, de persones empadronades. El gràfic següent mostra l'evolució històrica de la població moianesa des de 1714, on es pot veure el creixement de població entre el segle XVIII i fins a mitjans del XIX, quan Moià va arribar a tenir 3.147 vilatans, una xifra que no tornaria a assolir fins als anys vuitanta del segle XX.

Tal com va succeir en tantes comarques del Pirineu i de l'interior, de 1900 a 1950 es va anar reduint la població, per efecte de migracions cap a les ciutats i les conques industrials, i com a conseqüència dels estralls de la guerra civil. El nombre d'habitants va tornar a recuperar-se intensament entre 1955 i 1965, amb l'arribada de molta població d'altres regions de l'Estat espanyol.

El final del franquisme va coincidir amb la recuperació dels 3.000 habitants i amb un progressiu creixement de la població, que va disparar-se en la següent onada migratòria, que va tenir lloc princi-

palment entre el 2000 i el 2010, dècada en què gairebé va doblar-se la població de 1975 i que es va caracteritzar per la incorporació de molta població estrangera extracomunitària. Els darrers anys l'impacte de la crisi ha fet pensar que una part de la població extracomunitària ha marxat en nombre considerable. El fet és, però, que, per circumstàncies com el reagrupament familiar, la població legalment registrada ha crescut.

El Moià capital de comarca del 2015 és sociològicament ben diferent d'aquell Moià que va anar a la plaça l'any 1956 amb motiu de la recuperació del Ball del Ciri. La població nascuda a l'estranger, llavors, era inexistente, mentre que actualment suposa gairebé un 11% del total. Dels 649 moianesos nascuts a l'estranger, la comunitat més nombrosa és la de Mali, amb 155 persones, seguida de l'Equador, amb 69, Romania, amb 59, i l'Uruguai, amb 46. Moià, doncs, compta amb una població de quaranta-vuit estats diferents, tal com mostra la taula de la pàgina següent.

Evolució de la població de Moià (1714-2015)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Elisa Roca, Josep Ruaix, Elvira Vilardell

Administració: Eduard Gómez

Impressió: Winihard Gràfics, Moià

Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació

DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

 Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de

 Generalitat de Catalunya
 Departament de la Presidència

Fot. C.I.C. - Moià

Nombre i procedència de la població de Moià nascuda a l'estranger	
Estat	Nombre de persones
Mali	155
Equador	69
Romania	59
Uruguai	46
Marroc	38
Xina	32
Índia	29
Bulgària	18
Itàlia	15
Ucraïna	15
Argentina	14
Regne Unit	13
França	12
Mauritània	9
Hondures	9
Veneçuela	9
Pakistan	9
Uzbekistan	9
Gàmbia	8
Moldàvia	7
Brasil	7
Polònia	6
Portugal	4
Alemanya	4
Senegal	4
Bolívia	4
Colòmbia	4
Xile	4
Armènia	3
Rússia	3
Estats Units	3
El Salvador	3
Rep. Dominicana	3
Perú	3
Països Baixos	2
Suècia	2
Costa d'Ivori	2
Mèxic	2
Cuba	2
Grècia	1
Irlanda	1
Islàndia	1
Eslovàquia	1
Canadà	1
Guatemala	1
Paraguai	1
Israel	1
Japó	1

Accions a favor dels refugiats

La Taula

El passat mes de setembre, després de veure la tragèdia humana que viuen milers i milers de refugiats, Moià va decidir posar-se en marxa. La primera acció que es va prendre va ser reunir la Taula del tercer sector, que és la taula que des de ja fa uns anys agrupa totes les entitats socials del municipi. D'aquesta trobada en va sorgir la necessitat de posicionar-nos com a municipi acollidor i dur a terme tasques de sensibilització. També cal destacar que en la Taula hi participa la Creu Roja Moianès, que és una de les entitats encarregades del pla d'acolliment de refugiats; per tant, són ells els encarregats d'anar-nos aportant informació. També va sorgir la necessitat de poder treballar a nivell del Moianès, entenent que la xarxa ens pot ajudar a poder oferir millors actuacions.

Al cap d'uns quants dies ens vàrem reunir de nou diferents ajuntaments del Moianès i va quedar palesa la importància de poder elaborar una llista de persones voluntàries per a aquest procés, creant així una borsa comuna de voluntaris del

Moianès. Amb aquest objectiu, es va crear un full, que en el cas de Moià està distribuït en quatre punts del municipi (Consorti, Ajuntament, Biblioteca i Petit Celler) per a poder-se fer voluntari, amb quatre opcions (voluntari d'habitatge, aportació econòmica, suport en traducció i suport humà). Aquestes bústies continuen actives: les butlletes es recullen cada setmana i els voluntaris s'afegeixen a la base de dades. A través del correu electrònic es distribueix informació del punt en el qual ens trobem

De la trobada també en va sortir la necessitat de poder explicar a la població la realitat de milers i milers de refugiats. Per aquest motiu s'han fet dues xerrades organitzades per la Creu Roja, una a Moià i l'altra a Castellterçol. En aquestes xerrades es va llegir una carta en primera persona de dos moianesos que es troben treballant en el territori.

Un altre punt important que es va acordar fou la d'implicar-hi totes les entitats dels diferents municipis i cada ajuntament va quedar encarregat de reunir les

Concentració davant la casa de la vila, a Moià, el passat mes setembre (fot. Xavier Rius)

seves entitats: Moià ho va fer el dijous 18 d'octubre. D'aquesta trobada va sorgir-ne la necessitat de redactar un text conjunt on es manifestés el desacord amb la gestió que Europa i les diferents institucions estan fent del conflicte. També va sorgir la necessitat de clarificar què feien les entitats i què feien les institucions municipals.

En aquests moments s'està elaborant el document a través de diferents entitats, pròximament es podran fer-hi esmenes i després es tornarà a fer una reunió conjunta amb les entitats interessades a acabar d'elaborar el text i poder donar resposta a les peticions fetes. Mentrestant, a finals d'octubre des de l'Àrea de Serveis Socials de l'ajuntament s'ha assistit a dues reunions: una del Fons Català de Cooperació i l'altra sobre el protocol de benvinguda organitzat per la Secretaria d'Immigració de la Generalitat. En aquestes trobades s'ha exposat el pla d'acolliment a nivell de Catalunya.

I jo què sé?

Plade.

Els Pastorets de l'any 1996

Al mateix temps, estem esperant els formularis que es van comprometre a enviar per a saber de quins recursos disposa cada territori, tant materials com humans. Cal tenir present que aquest recursos mai no han d'anar en detriment d'aquelles persones que viuen situacions desfavorables del nostre país.

Per tal de continuar fent palesa la gravetat del problema i que falten solucions, des del mes de setembre Pallassos sense Fronteres ens va instar a fer un minut de silenci i vergonya, cada dimecres a les vuit del vespre. Al llarg del mes de setembre i fins a la primera setmana d'octubre ho hem fet setmanalment. En el moment que Pallassos sense Fronteres ens comunica que marxa a treballar al territori i que per aquest motiu deixa a les mans de cada ajuntament el fet de continuar amb les concentracions, a Moià decidim mantenir la trobada el primer dimecres de cada mes.

Cal donar gràcies (a la vida?), perquè arribar als seixanta-cinc sense tenir problemes que no es puguin solucionar és una gran alegria.

Passar per les etapes de la vida és obligatori i, per sort, els polítics actuals no ho poden canviar, ni tan sols modificar.

Si fem una enquesta sobre qualsevol tema, segurament que una persona de catorze, divuit, vint-i-cinc, quaranta, cinquanta o seixanta-cinc anys contestarà diferentment a cada pregunta. La resposta pot ser negativa o positiva en funció del moment i depenent del dia, la feina, la salut, l'amor, els diners, l'entorn... (i no necessàriament per aquest ordre!).

Bé, per avui ja n'hi ha prou! Acabo amb: «I si els Pastorets 2017 els poguéssim gaudir a l'escenari del Casal?»

MOIANÈS

27-S: victòria aclaparadora de l'independentisme

Jaume Clarà

Els resultats de les eleccions del ja llunyà, per al lector, 27 de setembre van donar, al conjunt del Moianès, una victòria aclaparadora de les forces independentistes. Amb una participació que s'enfilà fins al 82,7% de mitjana (amb un màxim de fins al 90% a l'Estany i un mínim del 80,4% a Moià), la victòria de les llistes partidàries de la secessió de Catalunya van obtenir el 77,1%, superant àmpliament el 80% a Calders, Collsuspina, l'Estany i, sobretot, Oló, on el suport es va enfilir al 89,5% dels votants. En el municipi *menys* independentista, Sant Quirze Safaja, les dues llistes *només* arribaren al 63,9%.

En els deu pobles de la comarca guanyà la llista de Junts pel Sí de Raül Romeva, Artur Mas i Oriol Junqueras (65,8% de mitjana), quedant en segona posició en tots (excepte a Sant Quirze) la CUP d'Antonio Baños (11,3%), que obtingué els seus millors resultats (19,5%) a Monistrol de Calders, on precisament governa des de les darreres eleccions municipals.

La tercera posició global del Moianès fou per al PSC, amb només tres vots de diferència respecte a Ciutadans (5,7% de

percentatge per a cadascun). Els millors resultats socialistes es donaren a Moià, amb el 7% dels sufragis. En canvi, la llista d'Inés Arrimadas quedà en segona posició a Sant Quirze (12,9%) i també obtingué un resultat destacat a Castellcir (10,2%).

L'ascens de Ciutadans anà en detriment del PP (4,2% en global i millor resultat a Moià, 5,2%). Encara més fluixos foren els resultats de Catalunya Sí que Es Pot (3,6%, amb màxim de 7,8% a Sant Quirze).

Finalment, un 3% de moianesencs optaren per formacions que no obtingueren representació parlamentària. D'aquests la major part (2,5%) van escollir la papereyta d'Unió Democràtica. Trenta persones ho feren pel PACMA i set per a Recortes Cero-Els Verds.

Dels deu pobles del Moianès, el resultat més divergent amb el del conjunt de la comarca és el de Sant Quirze Safaja. A Junts pel Sí (56,7%) el segueixen en un ordre ben diferent: Ciutadans, Catalunya Sí que Es Pot (l'únic poble on queda en tercera posició), la CUP, el PSC, Unió Democràtica i, en darrer lloc, el PP.

	Particip.	JxS	CUP	PSC	Ciutadans	PP	CSQEP	Altres
Calders	634 82,9	476 75,2	63 9,9	28 4,4	13 2,0	28 4,4	12 1,9	10 1,6
Castellcir	423 81,8	273 64,5	45 10,6	13 3,1	43 10,2	14 3,3	24 5,7	6 1,4
Castellterçol	1.512 81,5	1.017 67,4	156 10,3	98 6,5	72 4,8	55 3,6	56 3,7	46 3,3
Collsuspina	234 88,6	170 73,0	28 12,0	7 3,0	3 1,3	7 3,0	4 1,7	8 3,4
Granera	58 80,6	39 67,2	7 12,1	2 3,4	4 6,9	3 5,2	0 0,0	3 5,2
L'Estany	306 90,0	240 78,4	23 7,5	17 5,6	5 1,6	5 1,6	6 2,0	7 2,3
Moià	3.396 80,4	2.083 61,8	385 11,4	235 7,0	228 6,8	177 5,2	140 4,1	105 3,1
Monistrol Calders	481 84,5	268 56,2	93 19,5	30 6,3	28 5,9	24 5,0	13 2,7	18 3,8
St. Quirze Safaja	386 85,8	219 56,7	28 7,2	21 5,4	50 12,9	16 4,1	30 7,8	22 5,5
Santa Maria d'Oló	754 89,9	581 77,2	93 12,3	17 2,3	19 2,5	11 1,5	9 1,2	17 2,3
Moianès	8.184 82,7	5.366 65,8	921 11,3	468 5,7	465 5,7	340 4,2	294 3,6	242 3,0

Vots nuls: 34 (0,4). Vots en blanc: 54 (0,7)

Inauguració de la nova Casa de Cultura de l'Estany

David Prat

El dissabte 10 d'octubre es va inaugurar la nova Casa de Cultura de l'Estany, situada a la plaça del Monestir, a l'edifici que fins fa tres cursos havia ocupat l'escola del poble.

La restauració i remodelació de l'edifici forma part d'un projecte més ampli que també ha inclòs l'arranjament d'alguns espais del nucli urbà i la recuperació i senyalització de camins i itineraris pel terme municipal. Gràcies a les aportacions de la Unió Europea i de la Diputació de Barcelona, principalment, s'ha pogut tirar endavant aquest projecte de dinamització social, econòmica i turística del municipi.

La major part de la inversió se l'ha enduta la nova Casa de Cultura, que a partir d'ara complirà unes quantes funcions. A la planta baixa hi haurà la nova oficina d'atenció ciutadana municipal, que d'aquesta manera serà molt més accessible per a tots els veïns. Aquesta mateixa oficina farà, a més, la funció d'atendre els visitants que demanin informació sobre els punts d'interès turístic del poble. A la mateixa planta baixa també hi ha una sala d'exposició permanent que explica breument als visitants què és l'Estany, què val la pena visitar-hi i ofereix una contextualització del poble dins el Moianès. Es pot caminar per damunt d'una foto aèria de gran format que mostra tot el terme de l'Estany.

A la primera planta s'hi ha habilitat una sala polivalent preparada per a celebrar-hi xerrades, petits concerts, presentacions, cursos i actes similars. Actualment, en aquesta sala hi ha una petita

exposició temporal sobre la memòria oral a l'Estany. Per acabar, al pis de dalt hi ha la nova sala de lectura del poble. Un ascensor permetrà a tothom d'accedir amb facilitat a les tres plantes de l'edifici.

El projecte també ha contemplat les feines d'excavació i documentació arqueològica que s'han pogut realitzar en alguns punts del poble i de l'entorn. Al subsòl de la Casa de Cultura s'hi han trobat restes de ceràmica romana i una part dels fonaments del monestir romànic original. Just davant l'edifici, al lloc on hi havia hagut un «pou» que els grans del poble recorden perfectament, hi ha apa-

regut una cisterna que recollia les aigües pluvials dels edificis immediats. Ja als afores del poble, al collet de Sant Pere, s'han excavat i condicionat les restes de l'església medieval de Sant Pere de la Crosa i inesperadament s'han trobat unes dependències adjacents a l'edifici

principal de les quals no es tenia constància. Finalment, al capdamunt del puig de la Caritat, ja per sobre dels 1.000 metres d'altitud, han aparegut restes d'un punt de vigilància iber. Aquest jaciment ha tornat a quedar tapat a l'espera d'alguna dotació econòmica que en el futur permeti fer-ne una excavació en bones condicions. Totes aquestes troballes, juntament amb la història ja coneguda del poble i del monestir de Santa Maria, permeten bastir una narració històrica de presència humana al terme de l'Estany des de l'antiguitat pre-romana fins a l'actualitat.

Per a accedir a dos dels punts on s'han fet aquestes troballes, el collet de Sant Pere i el puig de la Caritat, només

cal seguir un dels tres nous itineraris que s'han habilitat per a promoure les passejades de veïns i visitants. Aquest primer itinerari duu el nom de *El domini de la terra* i permet aconseguir una visió panoràmica del poble, el seu terme i bona part de la Catalunya central gràcies a les vistes que ofereix el Puig. El segon itinerari, *El domini de l'aigua*, segueix antics passos entre camps a la vora dels recs que desaiguaven a la Mina. Ressegueix també un tram del vell camí de transhumància que unia les planes del Vallès amb les pastures pirinenques i un altre tram del camí ral que duia a Barcelona. Tot el recorregut envolta l'antiga zona lacustre de l'Estany i permet d'observar l'element paisatgístic més idiosincràtic del poble. Al llarg d'aquests camins, s'hi han posat reproduccions de quadres de pintors locals, cadascun dels quals és una representació del paisatge circumdant. D'aquesta manera es dóna valor a un altre dels elements característics de l'Estany, que és l'elevada presència de pintors al poble.

En tercer lloc, també s'ha habilitat l'itinerari de les fonts, que dóna la possibilitat als caminaires de recórrer algunes de les fonts de l'Estany. S'han dedicat esforços a recuperar algunes d'aquestes fonts (la

font de la Sala, la del Molí del Castell i la font d'Auró, entre altres): s'ha eliminat l'excess de vegetació que s'havia ensenyorit d'aquests espais, s'han reparat bancs de pedra i s'han senyalitzat els espais. Queda pendent d'aconseguir que totes les fonts tornin a rajar, restituint l'aportació d'aigua que, per causes humanes o naturals, en alguns casos ha quedat sota mínims. Un objectiu encara més ambiciós però que malauradament ja queda fora de l'abast del municipi seria que l'aigua de totes les fonts quedés lliure de contaminants.

El dissabte 10 d'octubre es va fer l'acte oficial d'inauguració, amb la presència de públic local, regidors del poble, l'alcalde de l'Estany, Salvador Tresserra, el president del Consell Comarcal i vicepresident primer de la Diputació de Barcelona, Dionís Guiteras, i altres autoritats de la Diputació i la Generalitat. Les portes de la Casa de Cultura van quedar obertes la resta del matí i, a la tarda, s'hi van fer visites guiades a càrrec dels responsables de l'empresa que s'ha fet càrrec del projecte, *Tegula arquitectura i patrimoni cultural*. L'endemà, diumenge, es van fer recorreguts guiats pels tres itineraris, i es va cloure el cap de setmana amb una fontada a la font del Molí del Castell.

Acte d'inauguració de la Casa de Cultura (fot. D. Prat)

Notes terçolenques

Ramon Puig

Dues preguntes i ben poques respostes

Hem preguntat tant a l'equip de govern com als tres grups d'oposició sobre dos temes concrets que han estat d'actualitat recentment: 1) Què opinen de com ha quedat l'asfaltat i l'empedrat de la plaça Prat de la Riba i el seu cost. 2) Sobre la presència en l'acte institucional dedicat a Prat de la Riba, el passat dia 1 d'agost, del president Jordi Pujol i Marta Ferrusola.

Per part de l'equip de govern (Castellterçol en Positiu), Albert Obrero, regidor de Cultura, ens ha respost: «El cost de la plaça és el que correspon, com no pot ser d'altra manera, als materials i a les solucions constructives que es va decidir emprar. Per a l'equip de govern actual, el tema central no és el cost del que s'ha construït sinó la seva idoneïtat. La plaça Prat de la Riba, atenent a la seva importància, entitat i singularitat dins el nucli de Castellterçol, per posició urbana, història i característiques, mereixia i necessitava un projecte tècnic i constructiu global que l'hagués estudiat de manera conjunta i no per parts, analitzant conjuntament nivells, pendents, usos (terrasses, aparcaments, mercat...), àrees per a estar, àrees per a passar, jardineria... Un projecte que segurament s'hauria hagut d'executar per fases, però que hauria d'haver tingut de bon principi una coherència i un horitzó final clars. Les qüestions estètiques relatives al resultat final, sobre les quals tenim opinió, com poden ser l'excés o no de materials, la idoneïtat o no de certes solucions formals i constructives, haurien d'haver estat tractades en el procés de redacció del projecte tècnic. Considerem que la singu-

laritat i importància de la plaça Nova hauria d'haver plantejat l'estudi de la proposta de manera que en el procés de redacció s'hi hagués inclòs la participació ciutadana, si més no en la fase d'encaix inicial de la proposta.»

I, en relació a la presència del president Pujol, afegeix: «L'acte a la Casa-Museu Prat de la Riba del passat dia 1 d'agost va ser organitzat pel titular d'aquest equipament: l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Realitzada la consulta als seus responsables, ens han comunicat que la presència de Jordi Pujol i Marta Ferrusola va ser a títol personal. A proposta dels responsables de l'Agència, el nostre alcalde, Isaac Burgos, va ser convidat a tancar l'acte. L'alcalde de Castellterçol va proposar a les institucions allà presents (Generalitat de Catalunya i Diputació de Barcelona) constituir una comissió de treball per a preparar el centenari de la mort de Prat de la Riba el pròxim 1 d'agost del 2017.»

Per la seva part, el grup municipal de Convergència, en resposta a la primera pregunta, ha manifestat a LA TOSCA: «Un cop acabades les tres fases de modificació i manteniment de la plaça podem afirmar que no ens agrada, ni com ha quedat ni com s'ha pres la decisió del que s'hi havia de fer. Considerem que calia fer un estudi previ de quines eren les necessitats i un projecte urbanístic de la plaça. El cost de més de 70.000 euros de les tres fases realitzades ens sembla un despropòsit i més si tenim en compte que tot plegat ha estat una simple obra de manteniment.»

I referent a la segona qüestió: «Desconeixem els motius de l'assistència del president Pujol a l'acte de commemoració de la mort d'Enric Prat de la Riba. L'orga-

nització d'aquest acte corre a càrrec del Patronat de la Casa-Museu i no sabem si es va convidar el president o si aquest hi va assistir per iniciativa pròpia. En tot cas, és una lliure decisió del Patronat. No obstant això, cal no oblidar que el president és un ciutadà lliure i que, per tant, pot fer vida normal i anar o assistir on més li plagui. La visita del president a Castellterçol, on ens consta que té amistats personals, i l'assistència a l'acte és part de la seva vida privada.»

Per la seva part, l'únic representant d'ERC a la Casa de la Vila, Vicenç Sánchez, considera que les obres no han estat adequades; del cost s'absté d'opinar-ne, pel fet de no tenir-ne coneixement (almenys en el moment de respondre a la pregunta). També creu que Pujol i Ferrusola són lliures d'assistir a l'acte. Amb aquesta simple i concloent afirmació resumeix l'enfocament sobre el tema. Cal dir, però, que a l'entrada no va dissimular la seva preocupació per la presència de les persones esmentades.

Només cal afegir-hi que no hem obtingut resposta del PIC (Progressistes Independents de Castellterçol), la formació municipal que encapçalà l'ajun-

tament en la darrera part de l'anterior legislatura.

Interessant dissertació sobre Mompou i la Dansa

Tant el programa de la Festa Major com la publicació d'història *Modilianum* s'han anat fent ressò en ocasions diverses dels lligams del musicòleg Frederic Mompou amb la vila de Castellterçol i les seves danses.

En la darrera sessió historiogràfica de Moià es féu esment, per part del professor Ramon Vilar, de la presència d'aquest personatge a la nostra vila, en 1904, fent ja un primer treball sobre la Dansa i el Ball del Ciri. L'any 1911, a París, va conèixer Enric Granados. De la dilatada presència al poble en són testimonis els tres quadres que pintà el seu germà Josep: «Segador», «Vista del poble» i «Grup de dones fent mitja a casa». L'any 1920 féu una llarga estada a Cal Prudenci per recuperar-se de la seva precària salut.

Hom va poder escoltar les versions de les dues peces locals: la Dansa acompanyant «La filla del carmesí» i el Ball del Ciri amb la «Cançó del mariner». Mompou va morir l'any 1986.

Plaça Prat de la Riba (fot. Francesc Sosa Parra)

NEUS VIÑETA CAROL

ADVOCADA

**assessorament i tramitació
d'assumpes legals i causes judicials**

Bisbe Morgades, 12, 1B - 08500 Vic - neusvineta@icavic.cat
Tel. 93 883 38 01 - Fax 93 883 37 12 - M. 626 811 208

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

DP. Carme Mendoza Sacra
Nº Col. Podologia 1.113 / Nº Col. Infermeria 34.996

TRACTAMENTS DE PODOLOGIA I INFERMERIA

Plaça Colom, 4, 2n, 2a
Tel. 93 820 9155 - 08180 MOIÀ

Bar - Restaurant EL PRAT

*Esmorzars i
menú diari*

Avinguda del Prat, 13
Tel.: 93 820 83 91
08180 Moià

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

Consorci del Moianès

Reoberts els serveis del Consorci

El 5 d'octubre es va constituir la nova junta del Consorci del Moianès i des del 15 d'octubre s'han reobert tots els seus serveis. La nova junta està integrada com a president per Oriol Batlló (alcalde de Collsuspina), i com a vice-presidents, Albert Clusella (regidor de Moià), Gustau Erill (regidor de Monistrol de Calders), Gemma Genescà (regidora de Granera) i Josep Viladrich (president de l'Associació de Serveis Turístics del Moianès).

Forma't al Moianès!

Per al període d'octubre a desembre, des del Consorci oferim una programació formativa adreçada a les persones en situació d'atur, a les que vulguin millorar la seva ocupabilitat i a les empreses del territori. Consulteu www.consorcidelmoianes.cat.

Visita de touroperadors japonesos

Després que el mes de juny directors de la xarxa d'oficines a l'exterior de l'Agència Catalana de Turisme van visitar el Moianès, la seva delegació a Singapur

es va posar en contacte amb el Consorci per organitzar un *fam trip* («viatge de familiarització») amb touroperadors japonesos de viatge durant dos dies a Catalunya. Des del Consorci es va organitzar la visita a la comarca, el diumenge 11 d'octubre, de sis agents japonesos, un representant de British Airways i un de la delegació a Singapur. Aquí van visitar radials de l'Ecomuseu del Moianès, van degustar productes moianesencs i se'ls va explicar la importància de la producció agroalimentària.

Fira de Sant Quirze Safaja

El diumenge 1 de novembre es va celebrar la primera edició de la Fira de Tardor a Sant Quirze Safaja. Durant tot el matí es van organitzar activitats, degustar tastets elaborats pels restauradors i elaboradors locals, comprar a les parades i passejar, i en alguns casos descobrir, pel nucli de Sant Quirze: la plaça de l'església, el carrer major, el cementiri, la pujada Màrius Torres... El bon temps va acompanyar els nombrosos visitants. Un èxit que farà, de ben segur, repetir l'experiència.

Fira de Tardor de Sant Quirze Safaja (fot. Consorci del Moianès)

LES ENTITATS INFORMEN

Assemblea general extraordinària

Hospital-Residència Vila de Moià

El 24 d'octubre passat es va celebrar, en la segona convocatòria, a dos quarts de nou del vespre, l'assemblea general extraordinària de l'Hospital-Residència Vila de Moià.

Estem contents de la participació que hi va haver i agraïm de tot cor l'assistència de les persones que ens vau voler acompanyar.

En primer lloc, el president, Isidre José, va obrir l'assemblea i, seguint l'ordre del dia, el secretari del Patronat, P. Mateu Trenchs, va llegir l'acta de l'última assemblea, celebrada l'any 2012, la qual va ser aprovada.

Seguidament, es va fer exposició d'un resum de totes les activitats i de la feina feta en els últims anys, amb el suport d'un vídeo del dia a dia de la nostra Residència, com a memòria funcional de l'entitat. Amb la projecció d'un powerpoint, Àngel Cabeza va fer un resum de totes les activitats, festes, celebracions i excursions realitzades durant aquest període.

Després d'aquestes mostres de l'atenció que es presta, la Junta va agrair la

implicació de tot el personal, al voluntariat per la seva dedicació, i a les entitats corresponents les subvencions que han estat concedides.

Per finalitzar aquesta primera part, el tesorero de la Junta, Alfons Burdó, va presentar l'estat de comptes corresponents a l'any 2014.

* * *

A continuació, es va dur a terme la renovació parcial de la Junta. El resultat de la votació va ser el següent:

1a Maria Teresa Gallaguet i Vilà.

2n Josep Pladevall i Moya.

I com a suplents, Maria Àngels Vilalta i Vila i Rafel Clapers i Carrera.

* * *

Desitgem el millor als nous membres de la Junta en aquesta nova etapa que s'enceta. I ho aprofitem per a agrair a Antoni Fillat, Anna Sánchez, Maria Rosa Gimeno i Xavier Teixidor la bona feina feta durant aquests tres anys i les bones estones compartides.

Us esperem en la pròxima assemblea!

Biblioteca de Moià

Durant tot el mes d'octubre s'ha pogut veure l'exposició fotogràfica «Comunitat dels Avets. Qui som? Com som?», un recorregut pel dia a dia de les persones que conviuen als Avets de Moià. També, i gràcies als voluntaris internacionals dels Avets, s'han començat les converses en francès, anglès i alemany. Recordeu que, per a poder-hi venir, cal tenir nivell de conversa; us hi podeu apuntar a la biblioteca.

Vicente Merlo va fer una xerrada molt interessant sobre «Aprendre a meditar amb l'hinduisme i el budisme». Merlo és doctor en filosofia i, actualment, professor a l'IES Moianès. També es va fer una presentació del primer llibre del poeta moianès d'origen uruguaià Miguel del Río, *Estos que parecen ser poemas*, un breu recorregut per la vida de qualsevol persona, on la por, els dubtes, l'amor i la lluita diària per aconseguir la felicitat són tot un repte per a continuar endavant.

En la sessió de contes, la rondallaire Ada Cusidó ens va emocionar amb «Dins el cor», un conte dolç sobre l'amistat i la companyia dedicat als més menuts, que

va tenir una gran acollença.

Una altra activitat organitzada per la biblioteca va ser el taller «Els mites de la por: bruixes, vampirs i mòmies», que constava de quatre sessions. Cada sessió anava precedida per una introducció, en la qual s'explicava l'origen i la història de cadascun dels mites i després es feia el taller específic. El resultat final de cada sessió va ser sorprenent: pocions màgiques, maquillatge i mòbils terrorífics, i finalment es van fer tots els passos per fer una mòmia de l'antic Egipte.

La tertúlia literària d'octubre va ser sobre l'obra de teatre *Fum*, de l'autor osonenc Josep Mª Miró. Estrenada a finals del 2013 al la Sala Petita del Teatre Nacional, és un *thriller* que remou el lector/espectador, obligant-lo a reflexionar sobre les relacions personals i la pròpia identitat. Va conduir la tertúlia Elvira Permanyer, una «dona de teatre» per haver fet tots els papers de l'auca i, molt especialment, per haver treballat entre bambolines: direcció, versió de textos, decorats...

Un instant de l'assemblea (fot. Hospital-Residència)

Tertúlia literària dirigida per Elvira Permanyer (fot. Biblioteca de Moià)

Museu de Moià

Taller prehistòric (fot. Museu)

Jornades Europees de Patrimoni

Enguany les Jornades Europees de Patrimoni s'han traslladat del setembre, per les festes de la Mercè i Santa Tecla, a l'octubre, per la festivitat del Pilar. Ha estat una bona elecció, ja que en haver-hi tres dies de festa han tingut molt més èxit de participació, sobretot a les Coves del Toll. Allà, els dies 10, 11 i 12 al matí es podia gaudir gratuïtament de tallers didàctics, en els quals van participar 932 persones. Al poblat prehistòric hom podia ensinistrar-se en la cacera o bé aprendre l'art de les pintures facials que utilitzaven per a celebrar els seus rituals, i per als quals utilitzaven els prehistòrics pigments naturals obtinguts de minerals. Al Museu, 64 persones van gaudir de les jornades de portes obertes i 13 més van participar en les visites guiades.

Activitats per la Diada

La Diada d'enguany va ser molt especial. El divendres dia 11, la regidora Mercè Bigorra i la directora del Museu, Marta Fàbrega, van rebre els nou corredors de relleus de l'Associació Atlètica Xafatolls de Mollerussa que, per commemorar el trentè aniversari de l'entitat, van córrer amb relleus i sense parar els senders del 1714 que passen pels deu indrets emblemàtics d'aquesta efemèride, entre ells la nostra localitat. Les altres activitats van tenir lloc el dia 13, coincidint amb la Festa Barroca. La jornada de portes obertes al Museu va fer que 310 persones hi passessin al llarg del dia. Per altra banda, al migdia es va inaugurar l'exposició «Formes de la natura», de l'artista, estiuant de Moià, Sergi Ricart i Jané. L'exposició mostra vint-i-cinc anys de trajectòria de l'artista, amb escultures, xilografies i aquarel·les, totes relacionades amb la natura.

Acol·lida de refugiats

La Diputació de Barcelona coordinarà amb els ajuntaments l'acollida de refugiats sirians

Reunió del passat 7 de setembre al Palau de la Generalitat. ÒSCAR FERRER / DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Redacció / Barcelona

Arran de l'èxode de ciutadans sirians que fugen de la guerra, la Diputació de Barcelona ha posat en marxa un full de ruta amb l'objectiu de coordinar amb els ajuntaments l'acollida de refugiats en els municipis de la demarcació de Barcelona, complint així el compromís adquirit en la reunió convocada pel Govern el passat 7 de setembre. D'aquesta manera, la corporació provincial destinarà al voltant de 100.000 euros per ajudar de forma immediata aquestes persones en l'actual fase d'itinerància.

Per a la presidenta de la Diputació de Barcelona, «és molt important que les institucions actuem totes de forma coordinada i que ningú vagi per lliure en

La corporació provincial destinarà al voltant de 100.000 euros per ajudar als refugiats

aquest tema», i cal que els municipis i les institucions locals facin un inventari dels recursos propis de cara a l'acollida dels refugiats als pobles i ciutats de la demarcació, una acollida «que serà molt llarga i que podria ser definitiva» en molts dels casos, i que «és un procés que s'ha de fer bé».

Les accions de suport de la Diputació de Barcelona es realitzaran en dues fases: la primera, d'ajuda d'emergència als refugiats en ruta on «es tracta de canalitzar

l'ajuda dels ens locals, diputació i ajuntaments, a través del Fons Català de Cooperació», tal com manté Conesa, amb l'objectiu d'assegurar la recepció eficaç dels ajuts amb les Organitzacions no Governamentals.

La segona, la fase d'acollida dels refugiats a les localitats, que per a la presidenta consisteix a donar una acollida a través dels ajuntaments al contingent de refugiats que determinin les autoritats. És a dir, donar recursos econòmics, formatius i tècnics als municipis per tal d'assegurar una integració de les persones a les diferents comunitats, tot tenint en compte que es preveu una llarga estada. La implicació de les àrees de serveis personals dels ajuntaments es consi-

dera bàsica. Es tracta, en definitiva, de canalitzar el procés solidari d'acollida de la societat a través dels ajuntaments i entitats socials».

Aquell full de ruta, que es realitzarà en coordinació amb el Govern i les entitats socials, se centra en la identificació dels municipis de la demarcació i de les seves capacitats d'acollida; el suport als municipis des de l'Àrea d'Atenció a les persones de la Diputació de Barcelona; el diàleg amb les entitats del tercer sector i les ONG de solidaritat, i la concertació en el marc del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i del conveni de col·laboració entre l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

La prevenció de les relacions abusives

AMPA Escola Josep Orriols i Roca

El dia 28 d'octubre, l'AMPA de l'Escola Josep Orriols i Roca va organitzar la xerrada «La prevenció de les relacions abusives», oberta a tots el públics, a la mateixa escola, sota la guia de la fundadora de la fundació Vicki Bernadet. Van assistir-hi un total de vint-i-cinc persones i va durar unes dues hores. La xerrada es va dividir en tres grans blocs: detecció, prevenció i formes d'afrontar-ho.

Segons un estudi realitzat en 1994 pel Ministerio de Asuntos Sociales, a Espanya un 23% (una de cada quatre) de nenes menors de disset anys, i un 15% dels nens, pateixen algun tipus d'abús.

Només l'1'5% són els que diuen que pateixen un abús. Aquesta situació es deu a la percepció que aquestes situacions no es donen i al fet, també, que la gent no les exterioritza. La societat no és facilitadora d'expressar-ho, evitem afrontar que són situacions d'abús.

La millor eina de prevenció és ensenyar a dir NO en situacions d'abús de confiança quotidiana. S'ha de fer respectar al nen/a el seu dret a la intimitat i al

propi cos (Drets dels Infants de 1989). No s'han de permetre a l'entorn les demostracions d'afecte a canvi d'alguna cosa (dinners, regals...). Hem d'intentar inculcar la protecció i la seguretat per evitar situacions de risc (situacions de vulnerabilitat davant d'aquests abusos), tot potenciant el seu ritme de creixement i, per tant, la seva autonomia. Una criatura segura de si mateixa sap afrontar molt millor aquestes situacions.

Per a detectar si un infant ha patit o pateix algun tipus d'abús, tan sols hem d'observar si existeix algun tipus de canvi d'actitud, de conducta. Sempre ens hem de creure un menor quan verbalitza una situació d'abús (tan sols el 2% són denúncies falses).

Durant la xerrada, la ponent va oferir en tot moment als assistents la possibilitat de contactar amb la Fundació en cas necessari. L'AMPA de l'Escola Josep Orriols i Roca continua treballant per organitzar xerrades d'interès públic gratuïtes. La pròxima és realitzarà el 26 de febrer del 2016 sota el títol «Com educar la llibertat».

Xerrada de Vicki Bernadet (fot. AMPA Escola J. Orriols)

Un repte i un orgull

Laura López i Tomàs. Directora de l'Institut Moianès

Laura López i Tomàs

La meva estimada Mercè Bigorra, ara regidora de l'Ajuntament de Moià i durant molt de temps companya a l'Institut, m'ha demanat que em presenti a tots vosaltres, lectors de la revista LA TOSCA.

El meu nom és Laura López i Tomàs, i sóc la nova directora de l'Institut Moianès, en substitució de la Maria Teresa Miras, que feia onze anys que n'exercia la direcció. Ha estat un relleu molt fàcil: d'una banda, la Maria Teresa sempre em dóna un cop de mà quan el necessito, i de l'altra, he estat en l'equip directiu de la Maria Teresa des de l'inici, de manera que tinc coneixements de primera mà de quin és el dia a dia de la direcció d'un centre.

Potser us preguntareu (o no) com aquesta barcelonina ha anat a parar a Moià... Doncs la història és la següent: el meu marit i jo pensàvem que la gran ciutat no era el millor lloc per a criar els nostres fills (aleshores de dos i quatre anys) i volíem un lloc més tranquil i sa que Barcelona, però que alhora no fos gaire

lluny de la ciutat. Una altra bona amiga, l'Imma Adsuar, havia estat donant classes a l'Institut de Moià i me'l va recomanar vivament: bons alumnes, bons companys... Així que el setembre del 2002 vaig arribar amb la meua família i ens vàrem instal·lar a Moià... i fins ara!

El primer que us he de dir és que la gent de Moià és molt acollidora, molt disposada a donar un cop de mà quan els necessites; i creieu-me que, mudant-te el 29 d'agost i començant a treballar el dia 1 de setembre i amb dues criatures petites, necessites que et donin un cop de mà... Així que el primer que vaig sentir a Moià va ser agraïment per la seva gent, que ens va ajudar en aquells inicis.

A tot això, potser us preguntareu (o no) per què aquesta professora de Física i Química va decidir ser directora. La veritat és que no m'ho havia plantejat gaire (bé, no m'ho havia plantejat gens) quan, en el 2004, la direcció d'aquell moment va acabar el mandat i calia triar un nou director o directora. En aquells temps, el director el triava el claustre, i després de la votació corresponent vam quedar empatades la Maria Teresa i jo. La Maria Teresa ja tenia experiència en la direcció de centres i jo era totalment inexperta, de manera que vàrem decidir que ella seria la directora i jo formaria part del seu equip directiu. La millor decisió que he pres mai! Allò va ser l'inici d'una gran amistat, que ha durat fins aquests dies, i han estat anys de valuós aprenentatge.

A partir del 2007 les coses són diferents: al director ja no el tria el claustre, sinó una comissió formada per professorat, altres directors de centres, un representant dels pares i mares... Per a ser director has de demostrar que estàs sobradament preparat i has de presentar un

Institut Moianès (fot. C.I.C. - Moià)

projecte de direcció (poca broma!). Així que aquest cop, quan la Maria Teresa va dir que no volia renovar el mandat i em va proposar de continuar jo, vaig haver de pensar-m'ho molt i parlar-ne a casa abans de decidir-me.

Ser la directora és una responsabilitat molt gran, que et demana moltes hores del teu temps, però alhora un gran i emocionant repte. Per als qui no em coneixeu, sapigau que m'apassiona l'educació, m'agrada molt fer classes i amb els anys he vist que, tan important com fer bones classes a l'aula, ho és la direcció pedagògica del centre: portar una línia d'acció comuna que ens ajudi a resoldre els reptes multidisciplinars que ens planteja la societat actual.

En aquests moments l'Institut Moianès és un dels instituts de referència de

la Catalunya Central. A l'institut n'estem orgullosos, i el meu equip i jo treballarem perquè ho continuï essent. Però com que sempre es pot millorar, en aquest projecte de direcció de què us he parlat abans, hem afegit dues línies de treball a les que ja hem consolidat durant aquests anys: la promoció de les llengües estrangeres (anglès i francès) i la millora de la participació dels nois i noies i de les famílies en la vida del centre. Per a mi és molt important que els nois i noies se sentin subjectes actius del seu aprenentatge, que vinguin contents a l'Institut, que les famílies se sentin recolzades i escoltades.

Per a mi, el més important d'un institut, d'un poble, d'una nació, és el seu jovent, el seu futur. Tenir cura d'aquest jovent, ajudar-los a madurar, a progressar, a tirar endavant, és un repte i un orgull.

Associació Esportiva Via Boulder

Judit Gasca

El dissabte 24 d'octubre, a la sala d'escalada Slab de Reus, va tenir lloc la tercera i última prova de la Copa Catalana d'escalada en bloc. Guillem Monsech

Gasca (sub-18), de l'Associació Esportiva Via Boulder, va guanyar la prova, quedant primer en la fase classificatòria i també en la ronda final.

Amb aquest últim resultat respecte a la classificació general de la temporada, és el primer del circuit català d'aquesta modalitat en l'any 2015. El balserenyenc Sergio Sánchez (sub-12), també de l'A.E. Via Boulder, es classificà dins els vuit primers, d'un total de setze escaladors, i en la ronda final va obtenir el vuitè lloc. Rut Monsech (sub-14), així mateix de l'A.E. Via Boulder, en la ronda classificatòria quedà empatada en la primera posició amb R. Casas (G.E. Manlleu) i en la fase final va obtenir el quart lloc.

Els germans Monsech també van participar en el Campionat d'Espanya Juvenil d'escalada en la modalitat de dificultat (escalada amb corda), que va tenir lloc el 10 d'octubre a Barcelona. Rut Monsech va fer molt bona competició, ja que el nivell que hi ha en la seva categoria al territori és exigent i molt igualat. Quedà en sisena posició de les vuit finalistes, d'un total de vint-i-tres competidores. Guillem Monsech quedà a un punt de poder-se classificar per a la fase final, i quedà en novè lloc de la general.

El dissabte 31 d'octubre va tenir lloc la tercera i última prova de la Copa Catalana d'escalada en la modalitat de dificultat a la Sala Golem d'Arenys de Munt. La dificultat de les vies anava del cinquè grau (en les categories sub-12), fins al 7c+/8a en la categoria absoluta. Rut Monsech (sub-15 femení) va realitzar dues vies en la fase classificatòria i en la via final (foto de la pàgina següent) va fer el tercer podi. En totes les classificatòries el nivell ha estat molt alt i la majoria de vies superaven el setè grau.

Amb aquest resultat Rut Monsech obté el tercer lloc de la classificació general de la Copa Catalana d'Escalada de Dificultat 2015, amb empat amb la igualadina A. Pelfort, amb 171 punts acumulats respectivament. D'altra banda, Guillem Monsech (sub-18 masculí) guanyà la prova, havent quedat primer en la fase classificatòria i en l'exigent via final havent fet *top*, per temps li dona el triomf definitiu. En la classificació general obté 280 punts de les tres proves, per 225 punts acumulats del segon classificat.

Castanyada solidària a l'Escola Pia

Escola Pia de Moià

El divendres 30 d'octubre, com mana la tradició, es va celebrar la castanyada a l'Escola Pia de Moià.

Durant tota la setmana els nens i nenes de les diferents classes de la llar d'infants, educació infantil i primària es van convertir en pastissers per una estona per tal de fer els panellets de diferents gustos. Els cursos de cinquè i sisè, per grups, van fer pastissos a casa seva.

Una part d'aquests panellets i pastissos, degudament embossats i etiquetats, es venen el dia de la castanyada i els diners es destinen a projectes solidaris per a Mexicali.

Amb les castanyes ben torrades i els panellets a punt vàrem fer un bon berenar. A més a més, enguany, i com ja havíem fet en altres ocasions, vam poder gaudir tots plegats d'una magnífica desfilada d'avis i àvies castanyeres (foto a la pàgina següent). Quin goig que feien! Cadascú amb el seu estil propi i amb molta il·lusió, van anar desfilant i fent gaudir d'allò més tots els qui les miràvem. La presentació que va fer l'àvia Maria va contribuir a fer que la festa fos molt lluïda.

Els agraïm l'esforç i les ganes que van posar en aquesta desfilada, i fins a un altre any, si Déu vol.

ACTES I ESDEVENIMENTS

Moià, 1956: tot un poble en la recuperació d'un ball

Associació Cultural Modilianum

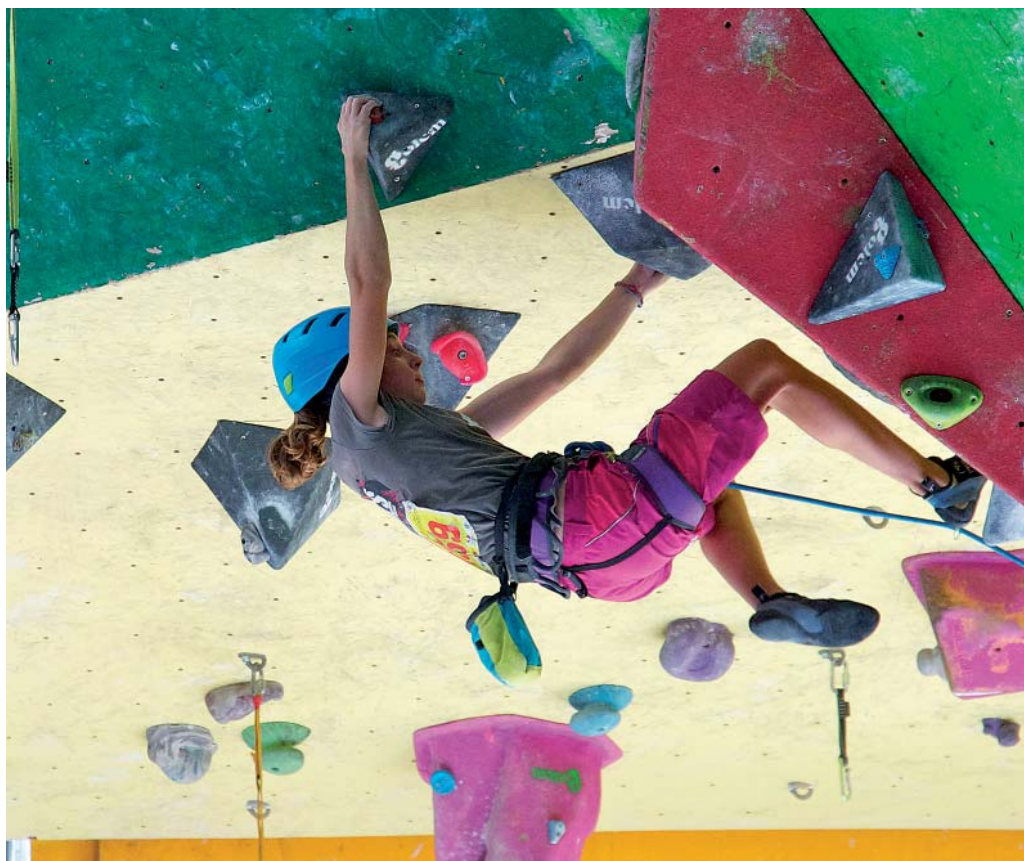
Hi ha moments en què el terme «popular» pren plenament tots els seus significats —«relatiu o pertanyent al poble; fet per al poble; fet pel poble»—. Un d'aquests moments es va produir el gener de 1956, entre la festivitat de Sant Antoni (dia 17) i el diumenge immediat (dia 22). En aquells dos dies —i també en el del patró de la vila, sant Sebastià (dia 20)—, Moià va recuperar el Ball del Ciri. Si bé, amb propietat, aquesta dansa vinculada amb el patró dels traginers s'havia anat ballant, amb irregularitats, fou llavors que adquirí la forma amb què es balla en l'actualitat.

L'artífex fou un jove Artur Castany, que des de l'any 1955 s'havia posat al capdavant de l'Esbart de Moià, impulsat pel Grup Excursionista Moianès (el GEM, presidit per Sebastià Oller). Castany, barceloní vinculat al món dels esbarts, configurà, a partir del Ball del Ciri existent, un ball més complet, al qual afegí una primera part anomenada «Treure ball», en de-

finí els passos, la coreografia i, fins i tot, s'estrenà el vestuari, especialment pensat per a l'ocasió.

Els balladors d'aleshores (Teresa Ubasart i Jaume Valldeoriola, Rosa Picanol i Ramon Forcada, Maria Coll i Joan Rovira, Rosa Maria Valldeoriola i Josep Marfà, Montserrat Sala i Pere Clapers, i Concepció Riera i Elvira Padrós, que feren parella amb Sebastià Monsech) ballaren al so de l'orquestra Stelo, dirigida pel mateix Artur Castany (el director era Ramon Serra-Garriga, la persona que havia fet venir Castany a Moià), una orquestra que estava integrada per Rossend Oliveras (saxo alt), Ramon Fonts (saxo tenor), Jesús del Peso (saxo alt), Antoni Arisa (trompeta), Josep Pladevall (trompeta), Enric Oliveras (trombó de vares) i Salvador Pascual (fiscorn).

El més important, però, d'aquell esdeveniment fou l'important ressò popular que tingué, tal com ho testimonia la sèrie de vint-i-dues fotografies del públic as-

Rut Monsech, en la via final, a la Sala Golem d'Arenys de Munt

Els avis i les àvies castanyeres (fot. Escola Pia)

Els dansaires del Ball del Ciri de l'any 1956 (fot. Renom)

sistent el primer dia que Just Renom va retratar. En aquestes imatges, que s'han pogut veure en l'exposició organitzada per Modilianum a la sala del Casal des del 24 d'octubre fins al 8 de novembre, hi apareixen immortalitzats uns set-cents moianesos i moianeses de fa gairebé seixant anys. Una xifra que representa una tercera part dels 2.300 habitants que tenia llavors la vila. Un nombre, i sobretot, una composició ben diferent dels 6.004 habitants acabats d'asolir actualment (vegeu l'article de les pàgines 5-6).

Durant els tres caps de setmana en què l'exposició ha estat oberta, un gran

nombre de convilatans (amb més de 1.400 visites) l'han pogut veure i han pogut col·laborar amb l'Associació Cultural Modilianum en el repte d'identificar totes les persones retratades. A l'hora de tancar la mostra es pot dir que l'objectiu s'havia aconseguit en un 76%. S'hi continuarà treballant amb la voluntat de publicar les fotografies amb la relació de tota la gent.

Jornada sobre Cultura Popular

En l'exposició sobre el Ball del Ciri de 1956 també quedava documentada foto-

gràficament la segona visita que va realitzar a Moià el folklorista Joan Amades. La primera l'havia feta vint anys abans, el gener de 1936, en una de les missions de l'Obra del Cançoner Popular. Això, unit al fet que enguany es commemora l'Any Amades, amb motiu del cent vint-i-cinquè aniversari del seu naixement, ens van fer decidir a dedicar la tradicional jornada de tardor a aspectes diversos de la cultura popular del Moianès.

Així, precisament, el matí del dia 24 de setembre fou obert, a Can Carner, per Antoni Serés amb una intervenció sobre «Joan Amades i el Moianès». Tot seguit,

Glòria Ballús parlà de «Els balls populars de Moià i el P. Josep Teixidor», l'escolapi que fou el primer d'estudiar-los; fruit del seu treball han perviscut les partitures dels balls que es dansaven fa gairebé un segle, entre elles algunes que ara ens són desconegudes, com un Ball de Sant Sebastià, o una tonada per a anar a Sant Segimon.

Clogué les intervencions del matí Ramon Vilar, amb «Frederic Mompou i Castellterçol», un repàs de la vinculació del compositor català amb la vila de Castellterçol, inspiradora de dues de les seves *Cançons i danses*.

Exposició de l'Associació Cultural Modilianum a la sala del Casal (fot. Josep Font)

Homenatge a Mn. Josep Miralpeix

Josep Ruaix

El diumenge 1 de novembre, coincidint amb la missa de dotze de la diada de Tots Sants, la parròquia de Santa Maria de Moià va oferir un homenatge al qui fou el primer organista de l'orgue que s'estrenà l'any 1955 i que recentment ha estat restaurat. L'acte va comptar amb la participació de la Coral de Moià, de la Coral Xiribec de Castellar del Vallès i del Cor de Vacarisses, sota la direcció d'Andreu Boronat i Mireia Miralles; a l'orgue, Francesc Torras, de qui s'interpretà una missa polifònica. Al final, les corals participants obsequiaren els fidels amb un breu concert, que incloïa la peça «Tu ets Pere», composta a veus per Mn. Josep Miralpeix l'any 1981. Tot va anar molt bé: interpretacions musicals, assistència de públic i familiars de l'homenatjat, etc. Creiem que val la pena de recordar la biografia del sacerdot a qui es dedicava l'acte.

Josep Miralpeix i Planàs va néixer a Sant Hipòlit de Voltregà el dia 2 de febrer de 1913. Fou escolà de Montserrat, on aprengué música, i després ingressà al Seminari de Vic. Essent seminarista

l'agafà la guerra civil i hagué d'exiliar-se a França. Acabada la guerra, conclougué els seus estudis eclesiàstics i fou ordenat prevere el 29 de març de 1941. Va ser durant algun temps professor del Seminari Menor de la Gleva i, després, vicari d'Aiguafreda, Olost i Santa Maria d'Igualada; més tard, ecònom de Rauric (a la Conca de Barberà). Pel juny-juliol de 1955 passà a ocupar el càrrec de beneficiat-organista de Moià i, de seguida, va ser cofundador i director del Cor Parroquial de Moià, com també encarregat de la parròquia rural de Ferrerons. A Moià hi visqué vint-i-vuit anys fins que, minat per una malaltia irreversible, va morir el dia 2 d'octubre de 1983, a l'edat de setanta anys. L'endemà se celebraren les seves exèquies, presidides per l'aleshores nou bisbe de Vic, Josep M. Guix, que en l'homilia va ressaltar la bondat, senzillesa i esperit de servei de Mn. Miralpeix. Precisament durant la Festa de l'Arbre Fruiter anterior, l'exemplar sacerdot fou obsequiat amb una placa d'agraïment de la vila per la seva tasca en pro de la música al nostre poble.

Foto de les corals participants i familiars de Mn. Miralpeix (fot. Àngel Cabeza)

PERFILS

Miguel del Río, poeta i futbolista: «El futbol ens ha ajudat a integrar-nos»

Miguel del Río (fot. J. Clarà)

El dissabte 10 d'octubre es va presentar, a la Biblioteca de Moià, el primer llibre de Miguel del Río, Estos que parecen ser poemas. L'autor, nascut a l'Uruguai, viu des de fa deu anys a la nostra vila, on, a nivell públic, es conegut sobretot per la seva vinculació com a entrenador amb el C.E. Moià.

Un esportista poeta, no és molt habitual. Com li surt la vocació literària?

Jo escrivia des dels deu o onze anys. En el darrer curs de l'escola vaig tenir la sort de tenir una mestra que ens va motivar molt a escriure, a mi i a molts companys. Des d'aleshores, vaig començar a escriure coses soltes i a llegir poesia. A tretze o catorze anys em vaig decidir a escriure poesia, quan vaig comprar un llibre de Neruda, *Crepusculario*, que em va agradar molt. A part, llegia molts poemes uruguaians, com Juana de Ibarbourou, molt reconeguda.

Vostè va néixer al Cerro de Montevideo, l'any 1957. El seu context familiar el va motivar a escriure?

Sense motivar-me a escriure —cosa que feia molt en privat: a casa no van descobrir aquesta vocació fins que devia tenir uns vint anys, ja que amagava les meves coses—, sí que em van educar d'una manera que agraeixo. Sobretot a la meua mare, perquè els meus pares estaven separats i el meu pare no tenia gaire contacte amb mi. Foren la meua mare i les meves germanes, totes més grans que jo, les que em guiaren a seguir una línia recta en la vida. I això ja és una motivació natural...

Quina ha estat la seva trajectòria escolar i acadèmica?

Vaig estudiar a l'Escuela Casterán els sis anys de col·legi, i l'institut el vaig fer al Cerro, al Liceo número 11, fins a l'any 1975, en què vaig acabar. Era un bon estudiant. Volia fer Medicina, però llavors a l'Uruguai hi havia dictadura militar, i els militars van limitar l'ingrés a determinades facultats —entre elles Medicina— a un nombre concret d'alumnes, amb examen d'ingrés. Vaig estar dos anys volent-hi entrar, però els exàmens eren difícils i estaven molt manipulats. Vaig treballar un parell d'anys, mentre ja havia començat a jugar a futbol, i l'any 1977 em decideixo per fer Veterinària, que no tenia examen d'ingrés. Vaig fer quatre cursos; em va agradar, encara que era difícil combinar-ho amb el futbol professional. Però quan la meua carrera esportiva va començar a prosperar, i a més vaig decidir casar-me, vaig deixar d'estudiar. Si bé la intenció no-més era fer un parèntesi, el futbol em va absorbir molt.

Des de quan jugava a futbol?

Des dels cinc o sis anys que jugava al *baby fútbol*, com en diem allà. Amb divuit anys vaig entrar en un equip professional del barri, que estava a segona divisió. En el barri hi ha dos equips, Cerro i Rampla. La meva família érem aficionats del Cerro, però era més fàcil entrar a jugar amb el Rampla Jr. Hi vaig jugar dos anys com a juvenil, a dinou anys em van fer un contracte professional i a partir de 1977 fins a 1981 vaig jugar cinc temporades amb el primer equip del Rampla. L'any 1980 vam pujar a primera divisió. En 1981 me'n vaig anar, perquè no tenia equip, a jugar en un equip de la lliga interior. En 1983 em torna a demanar un equip de Montevideo, de la segona divisió, el Central Español. Vam guanyar el campionat, vam pujar de categoria i l'any següent vam guanyar la lliga de primera divisió, fet que no s'ha produït gaires vegades al món que un equip acabat de pujar de segona guanyi l'any següent la lliga de primera. Va ser llavors quan vaig tenir la possibilitat de jugar amb la selecció uruguaiana, però em vaig lesionar. Era l'any 1985, previ al Mundial de Mèxic de 1986. Em vaig lesionar la setmana abans de presentar-me a entrenar amb la selecció.

La seva carrera, però, va continuar...

Sí. Vaig jugar durant dos anys més al Central Español. L'any 1986 vaig tenir possibilitats de fitxar pel Rayo Vallecano, però el club es va decantar per un altre jugador. Lamentablement, el mateix any vaig agafar una hepatitis. Vaig haver-me d'estar tres mesos al llit i tres mesos més de recuperació fins que no vaig poder tornar a entrenar-me. La temporada ja s'ha-

via perdut. La següent vaig anar a jugar a l'Amèrica Central.

Com va ser això?

Ja tenia vint-i-nou anys, havia tingut una hepatitis i molts dubtaven que pogués tornar a rendir. A l'Amèrica Central vaig poder guanyar uns diners que no hauria fet a l'Uruguai. Hi vaig anar l'any 1987 i n'hi vaig estar tres: un any al Salvador, un a Guatemala, i el tercer entre el Salvador i un mes a Hondures.

En acabar aquesta etapa, continua encara vinculat al futbol?

Del Río, al Central Español

Torno a l'Uruguai a finals de 1989 i hi jugo encara tres temporades, dues a primera i una a segona. El darrer partit el vaig fer el 7 de gener de 1993. Llavors em retiro. Ja havia estudiat el curs d'entrenador, de dos anys, entre 1991 i 1992. Primer em faig càrrec uns mesos d'un equip de tercera, i en 1994 Gerardo Pelusso em crida com a segon entrenador de l'equip del meu barri, el Cerro. Ens va bé i l'equip es classifica per primera vegada per a la Copa Libertadores, que vam jugar contra el Peñarol, l'Independiente i el River. L'any 1996 no vaig treballar, la situació econòmica cada vegada era pitjor i els clubs no tenien recursos. L'any següent em torna a cridar Pelusso per a treballar sis mesos en l'O'Higgins, de Xile. En 1998 tampoc no vaig treballar i en 1999 em crida Rampla Jr. per a treballar en els juvenils, i a finals de temporada em faig càrrec del primer equip de primera, a punt de perdre la categoria, però no ens podem salvar. L'any següent, 2000, vaig dirigir l'equip a segona. El 2001 i 2002 vaig treballar també en juvenils amb el Rácing de Montevideo, però la situació

anava empitjorant: els contractes cada vegada eren més pobres i costava més de cobrar. Tenia quaranta-cinc anys i vaig prendre la decisió de fer un canvi en la meua vida. No volia que els meus fills haguessin de viure la mateixa situació que jo i els meus pares.

I què va fer?

Vaig marxar sol, l'any 2003, a Nova Zelanda. Volia anar a un país sanejat econòmicament i on el futbol estigués en creixement, però la intenció era treballar del que fos. La primera feina va ser en una granja de vaques... Al cap de sis mesos va poder venir la família. Hi vam estar dos anys; vam fer tràmits per a obtenir la residència, però no vam tenir sort. Llavors, com que teníem una neboda a Moià, vam decidir venir cap aquí. Arribem a Moià l'abril del 2005.

Quina fou la primera impressió del poble?

Bé, en algunes coses negativa, perquè venia de Nova Zelanda, on tot està al seu lloc... Però després ens va agradar molt. La gent ens va rebre amb les portes obertes. A nivell d'Institut, el meu fill només havia pogut estudiar quatre o cinc mesos a Nova Zelanda, i aquí el van acceptar sense cap problema (encara no teníem papers). Va poder estudiar i acabar el batxillerat; això s'agraeix sempre!

És fàcil per a una persona de fora integrar-se en la vida local?

Per a nosaltres va ser fàcil. Ens va ajudar el bagatge adquirit gràcies al futbol i haver viscut en molts llocs. Per exemple, ens havíem adaptat a un poblet del Sal-

vador, tot i que era en plena guerrilla i se sentien per les muntanyes trets de metrallera... Si ens vam adaptar a això, a Moià encara més...

Va costar aconseguir feina?

Quan vam arribar encara es respirava l'aurèola de prosperitat. Un amic uruguaià em va contactar amb José Calvo, un pintor, que em va agafar durant uns mesos com a ajudant. Després, durant uns mesos en el taller de Joan Capdevila. L'any 2006 vaig marxar a l'Uruguai, perquè en presentar aquí els papers per a obtenir la residència ens deien que havíem d'estar en el nostre país per a obtenir-los. Vaig estar-hi cinc mesos, però els papers tampoc no sortien, i vaig retornar. Llavors vaig treballar a la tèxtil BCH, fins que em van sortir els papers. I a finals del 2008 vaig començar a treballar, on estic ara, a Natursoy. No va ser fàcil, però també vam tenir sort.

I la vinculació amb el C.E. Moià?

Va ser immediata. Primer perquè el meu fill petit, Mauricio, llavors de setze anys, va jugar de seguida amb els juvenils del Moià. Jo tenia ganes d'entrenar, feina que no havia fet mentre vaig estar a Nova Zelanda, i em van donar el juvenil. La mateixa temporada em donen al desembre el primer equip i el vaig portar fins al març del 2006, quan vaig marxar a l'Uruguai. Quan vaig tornar, el vaig tornar a agafar en 2006-2007. La temporada següent no vaig fer res i en 2008-2009 vaig anar al cadet del Manresa. La resta d'anys he estat vinculat al Moià, ja fos en els juvenils o en el primer equip. Aquest any estic de comodí, per quan falta algun entrenador.

CIÈNCIA

Humanitat *versus* humanitat

Miquel Fortuny Navarro. Biòleg

«És important adonar-se que l'ésser humà és un animal, però és encara més important comprendre que l'essència de la seva naturalesa única resideix justament en les característiques que no comparteix amb cap altre animal. El seu lloc en la natura no està definit per la seva animalitat, sinó per la seva humanitat» (George Gaylord Simpson, *The meaning of evolution*, 1949). Vaig recordar les paraules de l'eminent paleontòleg Simpson en llegir l'escrit d'en Josep Maria Espinàs el 18 d'octubre del 2015 en *El Periódico de Catalunya*. L'article es titulava «La inhumana espècie humana».

Ens deia Espinàs que la Humanitat, amb majúscula, està formada per tots els éssers que tenen unes característiques físiques compartides i una determinada forma d'intel·ligència. Feia referència, al meu entendre, al conjunt d'individus que pertanyem a l'espècie *Homo sapiens*. Deia, però, que la humanitat, amb minúscula, allò que ens fa humans, més enllà dels trets morfològics, és indefinible, perquè es mostra en la compassió que sentim per uns desvalguts, en el respecte per

les diverses formes de vida, en la sensibilitat, en la solidaritat. A aquells que no respecten les nostres lleis morals els diem inhumans. N'hi ha multitud d'exemples.

Concloïa Espinàs que els humans no han ha ser indiferents a allò que és inhumà, perquè humans i inhumans formen part de la mateixa espècie. De fet, al llarg dels temps, nombroses espècies humanes han poblat la Terra, les més recents, els denisovans i l'home de Neandertal, però solament la nostra espècie ha estat capaç de colonitzar tot el planeta.

Curtis W. Marean, professor de la Universitat d'Arizona, explica que l'extinció dels denisovans ara fa 55.000 anys coincideix amb l'arribada de la nostra espècie al sud-est asiàtic, que l'extinció de la megafauna a Austràlia també coincideix amb la nostra arribada fa uns 45.000 anys, i especula sobre l'extinció dels neandertals com una trista història en què la nostra espècie va considerar els humans neandertals com uns competidors i com una amenaça. En conseqüència, els varen exterminar. Aquesta història es podia haver donat ara fa 45.000 anys a les coves de les Toixoneres, aquí al Moianès.

Fullejo els diaris, d'ahir, d'avui; un fontimer de notícies d'allò que Espinàs en diu inhumanitat, exemples d'humans que es dediquen a salvar uns humans de la malaltat d'altres humans (ho cito textualment).

Humans i inhumans són la humanitat a què fa referència Simpson i no hi ha altre antídoto per a la inhumanitat que la cultura, ja que és ben conegut que la naturalesa dels fenotips (trets físics i de comportament) prové de la interacció entre els gens i l'ambient. La cultura és la recepta per a impedir una prematura extinció de la nostra espècie, amenaçada per la inhumanitat que ens fa humans.

MISCEL·LÀNIA

Camí a la font de la Blada

Feliu Añaños Masllovet

Ens trobàvem davant un rústic panell amb fins a tretze senyals, al final del carrer de Sant Francesc de Castellterçol, on s'indiquen diferents rutes i destins a seguir. La nostra seria la font de la Blada.

Començàvem, doncs, a pujar per una pista forestal fins a arribar al collet de Sant Fruitós. Des d'aquest punt podem observar unes magnífiques vistes del poble.

Seguim l'indicador que assenyala la Codina i al cap d'uns quinze minuts passem pel costat de la casa; continuem el camí, ara més planer i empolgat per la sorra que es desprèn d'unes parets rocoses que deixem a la nostra dreta.

Poc després trobem Cal Baldiri, casa en ruïnes on s'ha fet un tancat per a guardar el bestiar. Continuem pel camí ample fins a arribar a una cruïlla; nosaltres girarem cap a l'esquerra fins a trobar el pla de la Gana, on hi ha unes vaques pasturant. Seguim uns metres més enllà i tombem pel primer camí que trobem a l'esquerra; aquest és més estret i ombrívol. Passem fins a dues tanques per a les vaques fins a trobar un corriol que baixa de cop i gira de sobte cap a l'esquerra en direcció al camí d'on veníem; el baixem i al cap de pocs minuts som a la font.

El primer que trobem és el que podríem dir el «rebedor» previ a la font, on hi ha una taula de pedra al costat d'una gran roca juntament amb un arbre que podria ser una blada. Un quadre de rajoles de la Mare de Déu de Montserrat adorna l'estada. A l'altre cantó observem les aigües estancades del torrent de Vilanova.

Només hem de fer uns pocs passos més per a veure la font sota una paret abrupta des d'on cauen uns degotalls, que per l'efecte del gota a gota han format al cap dels anys unes roques en forma de

piques arrodonides d'on es pot agafar aigua. Es veu que en ple hivern les gotes que cauen queden glaçades i agafen un aspecte semblant a unes espectaculars estalactites.

La gairebé poc més d'una hora que hi ha des de la sortida del poble fins a la font ha estat un passeig agradable que ha tingut com a recompensa la seva troballa. Podem dir, doncs, que la font de la Blada ha complert les nostres expectatives i no ens ha defraudat pas (vegeu-ne la fotografia a la pàgina següent).

* * *

Recuperem aquí un poema de Montserrat Criach i Bosch, fet a la font de la Blada:

*Una gota que canta,
rellisca... i s'adorm.
Són les llàgrimes de la lluna
que de dia besa el sol.*

*El corriol que t'hi porta
et crida i et diu quelcom;
té la verdor molt intensa
i el cant del rossinyol.*

*La flaire del romaní
i la dolça farigola.
Oh! Pins verds d'aquest camí,
alzines, boix i la molsa!
Per què ploreu, roques grosses,
si teniu tots els encants?
A l'estiu, ocells hi beuen;
a l'hivern, sou catedrals.*

*Una gran pau s'hi respira,
sou un temple natural,
i del cel baixen els àngels
per sentir els vostres cants,
fent corona a la Madona
patrona dels catalans!*

Font de la Blada (fot. F. Añaños)

La tina de Riqueus

Marian Baqués

Camí de Casa les Vinyes, ja a punt d'arribar-hi, sorprèn una construcció que s'aixeca com una torre a la falda de la serra de Riqueus. És robusta per fora, malgrat una bona queixalada a la paret, que en fa perillar l'estructura. A dins està dividida per un terra amb un quadrat que s'obre al recipient per a guardar-hi vi, enrajolat amb cairons vidriats, de color granat, que prenen la curvatura de la construcció. És una tina.

El Consorci de les Valls del Montcau va publicar *Tines a les Valls del Montcau* (Sant Vicenç de Castellet, 2005). Mostra un patrimoni únic a Catalunya, que ens cau a una o dues jornades de camí. Segurament, doncs, podem aplicar-ho al nostre

cas. Heus ací algunes citacions del llibre.

Tina, cup o trull «són pràcticament sinònims i solen tenir el mateix ús. [...] A la Catalunya Central la paraula utilitzada tradicionalment ha estat la de tina» (p. 12). «Al llarg dels segles XVI i XVII [...] la necessitat d'utilitzar dos recipients —un per a xafar el raïm i l'altre per a abocar-hi el most i la brisa perquè fermentés— es va acabar amb la nova tina que de fet permetia fer totes dues funcions» (p. 16). «Si ens situem en els segles XVIII i XIX, en què els camins de carro [...] pràcticament no existien, tot s'havia de tragar a bast. En els llocs de més difícil accés, condicionava fins i tot on era possible tenir una vinya. [...] I sorgiren les tines al costat dels

La tina de Riqueus (fot. C.I.C. - Moià)

masos i les tines enmig de les vinyes» (p. 20). «Per a fer més fàcil la feina, hom buscava arraconar la tina a un marge, de tal manera que fos còmode abocar la verema al brescat —part alta del desnivell— i també fos còmode buidar la tina —part baixa del desnivell—» (p. 27).

Moià, terra de vi? Doncs, per què no? De fet, en el bosc s'hi endevinen feixes d'antigues vinyes que després la vegetació ha poblat. El nom del mas més proper —Casa les Vinyes— ho sembla indicar. No oblidem, però, un flagell terrible que devastà el camp català: la fil·loxera.

Vegem què en diu la revista *Sàpiens* (desembre 2014, núm. 150, p. 37): «L'atac de la fil·loxera (1878). El 1863 la plaga de la fil·loxera havia arribat a França. Impossibile d'aturar, en pocs anys va enfonsar la producció francesa, fet que va

beneficiar la pujada de preus dels vins catalans. Però la plaga va acabar arribant al nord de Catalunya i el 1908 ja havia envaït tot el país. Tot i que alguns pagesos van optar per empelts amb vinya americana, moltes terres van ser abandonades i restaren ermes.» Una conseqüència social de la fil·loxera: «Al Bages, moltes famílies es van veure obligades a abandonar la vinya per anar a treballar a jornal a les colònies industrials establertes al llarg del riu Llobregat» (Àngel García Petit, *100 coses que cal saber dels vins*, Valls 2014, p. 85).

I si parlem del vi? «El vi és molt més que una beguda alcohòlica: és el fruit d'una tradició ancestral, coneguda arreu del món, que ha traspasat les fronteres de les diverses civilitzacions, que ha viatjat fins al darrer confí, conegut o no, del planeta. Podem parlar, amb plena pro-

pietat, d'una *cultura del vi*. [...] El vi ha proporcionat molta cultura, i ben diversa: poesia, pintura, teatre, dansa, cinema...», escriu Jordi Llavina en *La vinya i el vi a Catalunya* (Barcelona 2014, pp. 50s).

Fa uns quants mesos em vaig enamorar del títol d'un llibre: *La filosofia del vino*. I, després, també del seu contingut hedonista. El seu autor, Béla Hamras, és un hongarès inquiet i erudit. Diu: «No cal dir que resulta fàcil aplicar tota mena de distincions al vi. Hi ha, posem per cas, els vins lògics i els místics, els visuals i els acústics, els vins que flueixen de dreta a esquerra i els que ho fan d'esquerra a dreta, i així successivament fins a l'infinit. Cada vi ens imposa la tasca sempre renovada d'establir distincions» (Barcelona 2014, pp. 55s).

Segurament, el vi que servien a l'hostal de la Sardina de la novel·la *L'ànima de la vall* de Lluís Cerarols (Lleida, 2008) devia ser de la mateixa vall de Marfà, com la nostra tina. Mireu què diu: «La Tomasa anava atrafegada entrant i sortint de la cuineta cap a l'olla del vi fumejant del foc a terra i cap a la taula d'aquells homes freturosos de xarrupar una bona sucumulla» (p. 158).

Però el vi el fan uns pagesos que treballen una terra que gairebé mai no és seva. Recordem el conflicte remença, una situació que s'arrossega tota l'edat mitjana i que esclata en les guerres re-

mences de la segona meitat del segle XV. El problema rabassaire té les mateixes arrels. Mireu: pel que fa a la família del meu pare, sóc la primera generació que no fa vi. El meu pare, el meu avi i els avis dels meus avis feren vi des de no sé pas quan. Un oncle del meu pare fou un membre destacat de la Unió de Rabassaires en els anys vint i en els de la II República. En 1939 hagué d'exiliar-se amb la seva família. Restà fidel al món rabassaire fins a la mort. Diu Josep Mata: «Les relacions, a vegades conflictives, entre els propietaris de la terra i els que l'arrendaven per treballar-la marquen la vida dels nostres pobles fins al final de la Guerra Civil. El desig per part dels rabassaires d'accedir a la propietat de la terra, sota la consigna "la terra per a qui la treballa", xocava frontalment amb el pensament dels propietaris, que tenien com un deure primordial el manteniment de les propietats familiars» (*Pau Baqués, republicà i rabassaire*, Ajuntament de Subirats, 2010, p. 20).

A la portada del número 1607 de *En Patufet* (19 de gener de 1935) hi ha un acudit d'en Cornet que representa un borbolat burxant per ficar la clau al pany. El sereno li diu: «—Senyoret, miri que s'equivoca; el que intenta ficar al pany no és la clau, és un cigar. —Caram! Vols dir? Però si el cigar me l'he fumada ara no fa gaire! Calla, vols-t'hi jugar que m'he equivocada i m'he fumada la clau?».

Gisclareny (agost '15)

D. Fonts

Per Bagà, enllà de Berga, s'arriba a Gisclareny, amb revolts i més revolts, i encara sort que la carretera és bona.

Un cop allà dalt, pugues per una escala molt dreta fins a un esplèndid mirador. És preciós veure el paisatge que t'envolta: un reguitzell de muntanyes a tocar, sobretot el Pedraforca.

És un espectacle únic.

Les cases són escampades, una aquí, l'altra allà, i són fetes amb gust. L'església no és gaire gran i suava la pintaven. A més a més hi ha una casa de colònies gran i nova. Hi havia un grup de jovent amb un sacerdot jove que els acompanyava. Ens varen dir que eren de Terrassa. El campar, que sobresurt de les cases, es fa mirar.

Gent d'allà ens van explicar que, en temps antics, hi havia tres-centes cases habitades, sis ponts, quatre castells, quinze esglésies romàniques, sis molins, dues serradores, etc., etc. I que el primer escalador que va pujar al Pedraforca va ser el jove Lluís Estasen.

La vegetació és abundant: molts pins i, entremig, bolets. La gent que ho saben els cullen per vendre-se'ls a peu de carretera o allà on sigui.

Trobada de Sallas

Joan Roca Sallas

El dissabte dia 26 de setembre, a Monistrol de Calders es va celebrar una trobada de persones amb cognom Sallas, totes elles amb diferents graus de parentiu.

Gràcies a l'organització d'en Valentí Sallas i Campmany —nascut a Moià—, ens vàrem reunir unes quaranta persones per fer un dinar de germanor a la Fonda del Solà, regida pels descendents de la «iaia» Maria Sallas. Una curiositat: el cèlebre cuiner Nandu Jubany n'és un nét.

Els orígens de la família Sallas es remunten a uns dos-cents anys enrere i és probable que la primera família que es va establir a Monistrol de Calders provingués d'alguna part d'Occitània, com va apuntar un historiador que ens va acompanyar durant el recorregut que férem pels llocs més significatius del poble, tots ells lligats amb les arrels de la nostra família, com ara és la casa del fuster Sallas.

El dinar va ser exquisit i a l'hora de marxar tots ens vàrem endur un petit record que deia «El millor de la vida és quan trobem persones que saben fer de petits instants grans moments», i així va ser, ja que la bona companyia i el bon menjar van fer d'aquesta jornada un dia ben especial.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

MOIÀ
 Avda. Zona Industrial, s/n
 Tels. 93 830 12 25
 93 820 77 77

AVINYÓ
 Antoni Prat, s/n
 Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
 Ctra. de Mollet-Moià
 Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

Gisclareny (fot. J. Riera). Trobada de Sallàs. Pl. del Turó de Vilacís (fot. F. Rochel)

D'un nom de plaça a un indret misteriós de Castellcir

Francesc Rochel i Vara

M'agradaria presentar-vos un indret del meu poble. És una plaça oberta i recollida a la vegada, amb uns arbres molt ben situats que generen una ombra molt agradable per a poder descansar o senzillament fer el badoc. Personalment, i fent descans de les pedalades amb la bicicleta, vaig a buscar el racó dels dos bancs i els onze arbres per gaudir d'una bona estona, on els pensaments, els cruiximents de l'esforç, la senzillesa del lloc i les salutacions als passejants es mereixen, tant si hi ha cel clar o boira, un glop d'aigua reparador.

El nom de la plaça és «Turó de Vilacís». Dit el nom i feta la descoberta del lloc, també vull fer-vos arribar una inquietud que estic segur que molts de vosaltres teniu. Què hi ha darrere d'un nom d'un carrer o d'una plaça?: un fet, un indret, una data; qualsevol inscripció retolada en una placa ens porta a una història, a la vida i obra d'algú, a la vida col·lectiva d'un barri de ciutat o de poble, a fets agradables o desagradables de recordar i, fins i tot, a llegendes. En la majoria d'aquests noms hi ha història, més o menys llunyana en el temps, però si aprofundim podem saber coses i per tant, aquell nom de carrer deixarà de ser un simple nom per a convertir-se en una lliçó entranyable, potser d'història, però també potser de música, o de matemàtiques, química, filosofia, literatura, poesia, lliures pensadors, política i tantes branques com hi vulgueu afegir.

El nom d'aquesta plaça, «Turó de Vilacís», ens porta a una llegenda. Us en faré cinc cèntims, és la llegenda de Castellcir. Com diu l'historiador Josep Mauri (escriptor, historiador i excursionista), en el Turó de Vilacís hi ha «les misterioses ruïnes». Per què misterioses? El seu mis-

teri rau en el fet que en un temps passat hi va haver un enfrontament entre el senyor de Castellcir i un clergue. Un dia, en un ofici el clergue va parlar, en el sermó, de les males maneres de fer del senyor. La llegenda diu que el senyor de Castellcir, enfurismat, va llançar una fletxa amb la seva ballesta i va aconseguir matar el clergue; la fletxa va ser llançada des del castell.

En el Turó de Vilacís hi ha unes ruïnes i els experts parlen de la hipòtesi que siguin de la capella de Sant Miquel d'Argelaguer, la qual seria totalment visible des del Castell i des de la Torrassa dels Moros, possible castell de Tenes.

Al marge de situacions, distàncies vàlides per a poder llançar una fletxa i aconseguir el propòsit de matar el senyor rector, el fet és que en el Turó de Vilacís hi ha unes ruïnes i una llegenda.

D'una manera molt abreujada us hem fet aquesta explicació. El més important resideix en el fet que el nom d'una plaça del poble de Castellcir ens porta a un racó misteriós de la nostra comarca.

Us deixem dos apunts bibliogràfics per si voleu ampliar i enriquir-vos amb més detalls. Passareu, n'estem segurs, uns moments molt agradables.

Si un dia, tot passejant, veieu algun nom que desperta la vostra curiositat, ja sabeu que al darrere hi pot haver una història digna per a fer-ne la descoberta.

Bibliografia: Jaume DANTÍ i RIU; Joan RUIZ i CALONJA. *Castellcir (segles X a XVIII): origen i evolució d'un poble de la Catalunya Vella*. Barcelona: Rafel Dalmau, 1993. Josep MAURI i PORTOLÈS. *Castellcir, territori i paisatge*. Ed. de l'autor, 2014.

L'Esquella de la Torratxa fa 150 anys

Baltasar Fonts

Gràcia. Gràcia és fresca de cantonades i amorosa de placetes. Una xarxa de carrers estrets que es defensen d'una xarxa gran de carrers amples. L'orgull de la resistència. Com parlar d'aquest veïnat de Barcelona, a qui només queda l'horitzó per a veure's ell mateix? Gràcia, la ciutat gran t'arramba i aracona i, pel mateix joc, et separa i despulla. Vet ací, Gràcia té una altra tirada, un altre moviment.

Joan Lluís Bozzo escriu: «Gràcia com a territori del record i del somni, com a solar de la utopia. Gràcia com a pàtria petita i completa en què hi caben els projectes humils d'una menestralia liberal, a mig camí entre l'ateu obrer i la doctrina cristiana, molt lluny de les enfundades maneres de la burgesia barcelonina que viu tanca-da als seus pisos de l'Eixample. Gràcia com a recuperació de la identitat, de la independència, de la llibertat. Gràcia, també, com a futur, com a projecte que sempre està per fer.»

Temps i espai. Aquest 2015 es compleixen cent cinquanta anys de la singular *Torre del Rellotge o Campanar de Gràcia* de la plaça de la Vila. N'ha vistes de totes menes: la revolta de les quintes de 1870, la misèria i esperança de la gent, temps

de monarquies i repúbliques, de conxorxes d'alguns militars, d'atemptats revolucionaris, de repressió, d'associacionisme, de turisme i... com si res, fins avui! Amb l'afecció per Gràcia —el *gracianisme*— com a insígnia.

El campanar de Gràcia

El rellotger Albert Billeter, personatge enigmàtic, fou l'artífex del rellotge de la torre del campanar. Era nascut a La Chaud-de-Fonds (Suïssa) en 1815. Va aterrar a Gràcia per raons desconegudes en 1850 i en va marxar en 1880 sense deixar rastre. Sembla que va anar a raure a París i després va morir a la seva ciutat natal en 1895. Com a rellotger i estudiós

del temps va ser molt reconegut a nivell internacional en la seva època i els seus rellotges eren famosos. Va construir rellotges tan coneguts com el del Congrés dels Diputats de Madrid, el de la Catedral de Barcelona o el de la Reial Acadèmia de les Ciències de la Rambla de Barcelona, entre molts d'altres.

Quan en 1862 l'alcalde Josep Raspall va proposar a Antoni Rovira i Trias la construcció del campanar, aquest va pensar immediatament en Billeter per tal que la torre gaudís d'un rellotge que fos visible als quatre vents. Billeter va acceptar la proposta de construir aquest campanar sense església, la torre de les hores graci-enca, el gratacels menestral que és encara l'orgull de tots els vilatans, la Campana de Gràcia... *L'Esquella de la Torratxa!*

Recordeu la *Colometa*? Doncs, acabo amb quatre versos de la cançó *La Plaça del Diamant*, del film homònim de Francesc Betriu. Que la torre de les hores de

Gràcia visqui per moltes i moltes i moltes hores més!

*Tens els ulls plens de paraules,
la vida estesa al davant,
aparador de joguines
cançons fàcils de cantar.
Cançó d'un temps de tramvies
i carrers mal empedrats;
dies de sol i de pluja,
barri amunt i barri avall.
Nits de lluna plena...
Somnis d'envelat...
Bella com una princesa
d'algun vell conte d'infants,
et veig ballar un vals de puntes
a la Plaça del Diamant.*

*I tu, al terrat, estenent la roba
o asseguda cosint
sola, amb la tarda,
i voltada de baranes,
de vent i de blau (...).*

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Q	T	R	I	U	A	Z	O	N	V	H	H	Y	M	M
G	T	V	Y	O	H	A	F	C	G	F	X	Z	S	L
U	T	W	A	S	R	O	T	R	D	W	C	L	J	F
A	H	L	I	A	R	M	P	L	Q	D	S	U	M	G
N	H	D	C	R	A	O	L	J	F	F	L	D	D	G
T	V	O	L	R	B	R	X	M	A	A	L	L	O	T
E	N	T	A	E	U	Y	I	J	A	B	M	C	G	L
R	G	C	F	S	K	V	I	G	D	R	D	Q	H	F
A	J	F	X	R	T	A	R	P	J	E	Y	C	M	B
E	M	O	N	T	V	I	J	H	T	G	P	F	E	F
R	I	A	Y	W	B	I	O	Q	Y	A	U	D	F	Y
G	V	K	X	V	L	R	O	L	G	T	K	X	E	F
F	J	W	R	F	J	P	E	X	S	Q	K	E	U	R
F	X	O	O	H	C	B	V	L	A	A	G	X	D	W
V	I	N	Y	O	T	A	V	H	Y	Q	G	Q	Z	F

Fonts de Moià

Busqueu el nom de deu fonts del terme de Moià. Només s'hi inclou el terme més distintiu de cada una d'elles.

Podeu trobar els noms a la pàgina 50.

PUBLICACIONS

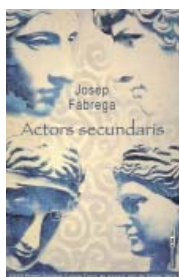
Llibres

Pilar Arnaus. *L'esquirolet*

Moià: Íster, 2015. [44] pp.

Conte per als primers lectors, il·lustrat per Lluïsa Cruz. L'autor és de Calders i fa de mestra a l'Escola Joviat de Manresa. La presentació a Calders va tenir lloc el dia 12 de setembre, dins dels actes de la seva Festa Major.

Josep Fàbrega i Selva. *Actors secundaris*

Palma de Mallorca: Documenta Balear, 60 pp.

Poemari guanyador del XXVII Premi Guillem Colom Ferrà de Poesia Vall de Sóller 2014. L'autor, nat a la vila de Súria i actualment resident a Calders, ha publicat ja més d'una quinzena de llibres poètics.

Lluís Martínez Sistach (curador). *La pastoral de les grans ciutats*

Barcelona: Claret, 2015. 386 pp.

Actes del I Congrés Internacional sobre Pastoral de les Grans Ciutats, tingut a Barcelona i a Roma dins l'any 2014. La versió catalana (publicada simultàniament amb la castellana) ha estat feta pel nostre company de redacció Josep Ruaix i Vinyet, a partir de l'italià.

Miguel del Río. *Estos que parecen ser poemas*

Barcelona: Carena-Acidalia, 2015. 114 pp.

Primer llibre de poemes del moianès d'origen uruguaià Miguel del Río (a qui entrevistem en aquest mateix número). El volum reuneix més de setanta poemes escrits per l'autor al llarg de la seva vida. El disseny de la portada és del també moianès David Guerra.

Revistes

—**Arxiu de Textos Catalans Antics**, núm. 30 (Barcelona 2011-2013), anuari distribuït l'octubre del 2015, amb les següents referències a qüestions moianeses: p. 722, ressenya de l'article «Moià i el Moianès durant la Guerra de Successió», de Jaume Clarà i Arisa, publicat dins *Modilianum* VII/38; p. 723, ressenya de l'article «Protagonistes moianesencs de la Guerra de Successió», de Ramon Tarter i Fonts, publicat ibídem; pp. 914 i 947, ressenya del llibre *Els Abadal, un llinatge de gravadors*, d'Immaculada Socias Batet, editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007, juntament amb la ressenya de l'article *The Workshop of Pere Abadal*, de la mateixa autora, publicat dins *Print Quarterly*, XXI (2004); p. 923, ressenya de l'article «Difamació i vindicació de Rafel Casanova: el primer episodi (Barcelona, 1714 - Milà, 1716 - Viena, 1728)»,

d'Agustí Alcoberro, publicat dins *Modilianum* VII/38; p. 935, ressenya de l'article «Erasmus de Gònima», de Xavier Junco-sa, publicat dins ibídem; p. 947, ressenya del *Catàleg del fons Abadal de la Biblioteca de Catalunya*, d'Immaculada Socias Batet, editat per Biblioteca de Catalunya, Barcelona 2006.

—**Cavall Fort**, núm. 1275 (setembre 2015), amb l'article «Cartes des de Vindolanda», de M. Àngels Petit, i núm. 1278 (octubre 2015), amb dos poemes de Carles Riera, comentats per Joaquim Carbó i il·lustrats per Gustavo Roldán.

—**Full Diocesà**, del 25-10-2015, amb l'article «Cant a la llibertat. Desmond Tutu», de Carles Riera.

—**L'Esplai**, núms. 221 (octubre 2015) i 222 (novembre 2015), butlletí informatiu de l'Associació de Gent Gran de Moià, amb 4 pàgines cada un.

Diaris

Regió6

10-9-2015

«L'aigua de qualitat arriba per primera vegada a Artés, Avinyó, Calders i Sallent». «L'ex-alcalde de Manlleu protagonitza el pregó de festes de l'Estany, amb al·lusions al Moianès i al 27-S».

12-9-2015

«La Diada: el Moianès a la Meridiana. El 34, un dels trams més animats. El Moianès s'estrena a la Diada amb una àrea densa de bastoners, geganters i castellers». «Tardà alerta des de Moià d'una Catalunya "en escac i mat" si no se'n sap sortir. Multitud d'institucions i veïns van assistir a l'ofrena floral d'ahir».

14-9-2015

«Catorze alumnes participen en un curs de piano impartit per Albert Guinovart a Moià».

16-9-2015

«Un veí de Moià mor en xocar quan circulava en sentit contrari per la variant de Manresa. L'home, de 79 anys, hauria entrat amb el seu cotxe a Viladordis i hauria recorregut dos quilòmetres contra direcció». «L'ens comarcal del Moianès ja tindrà totes les competències l'any vinent. Els consells del Bages, Osona i el Vallès Oriental mantenen la gestió dels serveis socials i educació».

18-9-2015

«Els titelles aterren a Calders amb un nou espai de creació. Rocamora Teatre s'instal·la al

poble moianesenc, des d'on vol impulsar el teatre de marionetes».

3-10-2015

«Moià debat l'avanç del nou pla urbanístic». «El Cacic fa set anys amb una mostra d'art efímer a la natura que reunirà 20 creadors. La directora del centre de Calders, Roser Oduber, vol reforçar el vessant educatiu de l'espai». «Castellterçol celebra el concurs de gossos d'atura».

7-10-2015

«El Consell Comarcal del Moianès podria rebre finançament aquest any. L'ens negocia amb la Generalitat la possibilitat d'una partida extraordinària per a la comarca. El Consorci continua per no perdre subvencions».

8-10-2015

«La Fura reinterpreta "Il trovatore", de Verdi, a Amsterdam».

14-10-2015

«Troben sa i estalvi un boletaire perdut a l'Estany». «Sessió de contes "Dins el cor", divendres a la Biblioteca de Moià».

15-10-2015

«Uns pares de Moià s'enfronten a onze anys de presó per malnutrició del seu nadó. La filla, a dos mesos d'edat, va tenir una encefalopatia crítica que li causarà un retard mental».

17-10-2015

«La Fura dels Baus versiona la Cantata dels Pagesos de Bach en flamenc i electrònica. L'espectacle, que ja es va poder veure ahir, es torna a posar en escena avui a l'església de la Pietat de Vic».

18-10-2015

«Voluntaris refan el pedró robat d'una ermita de Castellterçol».

22-10-2015

«Comencen les reunions de traspàs de competències al Moianès».

24-10-2015

«Moià vol identificar els 705 veïns que van ser a la recuperació del Ball del Ciri, el 56. L'Associació Cultural Modilianum munta una mostra que rescata les fotografies d'una festa que va reunir el 30% de la població de l'època».

29-10-2015

«La policia demana imputar Felip Puig i l'ex-alcalde de Moià per una adjudicació. Duanes informa la jutgessa que el conseller hauria intercedit perquè es concedís un contracte menor de 40.374 euros».

1-11-2015

«L'empresa que es vincula al cas Manga va cobrar a Moià per preu percentual. L'import que GSR Arc Local va facturar equivalia a una part del que havia aconseguit recaptar».

3-11-2015

«Moià identifica en set dies el 63% dels veïns que van ser al ball del ciri del 56. El segon cap de setmana d'obertura de la mostra que rescata les imatges es tanca amb més de 500 visitants».

LA VANGUARDIA

15-9-2015

«La rauxa» i «Canvi d'estació: la tardor», el dia 29, articles del moianès Josep Gallifa.

26-9-2015

«El barri del fracàs suec», crònica del moianès Alan Ruiz Terol des de Tröllhattan (Suècia), lloc d'un recent atemptat xenòfob, complementada el dia 1 de novembre amb una segona crònica, «L'arribada massiva de refugiats posa a prova l'hospitalitat sueca».

10-10-2015

«La Fura sotmet Verdi. Àlex Ollé fa posar dret el públic d'Amsterdam amb el seu muntatge de "Il trovatore": una dinàmica escenografia situa l'enrevessada trama en la Gran Guerra».

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Núria Fàbrega Canet, filla de Pere i de Mercè, dia 2 de setembre.

Mireia Tarter Plans, filla de Josep i de Montse, dia 5 de setembre.

Biel Toledo Ciuró, fill d'Abril i d'Arnau, dia 5 de setembre.

Laia Prat Forcada, filla de Jordi i de Montse, dia 23 de setembre.

Nahia Martínez Torrent, filla de Jordi i de Sònia, dia 1 d'octubre.

Manuel Bonilla Menéndez, fill de Darío i d'Alejandra, dia 25 d'octubre.

Defuncions

Irene Trullà Roqueta, de cinquanta-quatre anys, dia 14 de setembre.

Pere Grané Solà, de setanta-nou anys, dia 15 de setembre.

Josep Grau Rafart, de setanta-quatre anys, dia 15 de setembre.

Amparo Herrera González, de seixanta anys, vídua de Francisco Trillo, dia 18 de setembre.

Mercè Vila Farràs, de vuitanta anys, dia 7 d'octubre, a l'Estany

Manolo Santiago López Benítez, de seixanta-quatre anys, dia 15 d'octubre.

Nota suplicada

Família Mas-Barniquel

La família Mas-Barniquel regreiem sincerament totes les persones que ens heu acompanyat i ens heu donat suport en les defuncions de la nostra mare, Adela Barniquel i Prat, i de la nostra germana, Leonor Mas i Barniquel. Moltes gràcies a tots.

BREUS

Creu Roja Moianès

La Creu Roja Moianès ha distribuït un fullet amb la memòria de l'any 2014, amb la qual el seu president, Ramon Forcada Oller, ho aprofita per a acomiadar-se en deixar el seu càrrec. Entre les dades que presenta la memòria destaquem el fet de tenir 461 persones i entitats sòcies, 107 persones beneficiàries i 46 persones voluntàries. Amb una despesa realitzada de més de 55.000 euros, aquesta es destina sobretot a tasques de prevenció, socors, emergència i salvament.

Activitat musical

La Coral de Moià, dirigida per Mireia Miralles, va actuar a l'Esplai de Moià, el diumenge 18 d'octubre a la tarda, amb un ampli i variat repertori.

Juventuts Musicals de Moià va encentar la temporada 2015-2016, a l'Auditori de Sant Josep, el dissabte 3 d'octubre amb Manel Sánchez (guitarra) i Jordi Roca (violí), que interpretaren obres de Giuliani, Bellini, Albéniz, Mozart, Paganini i Piazzola. El dia 10 d'octubre fou el torn del Trío Lorca, amb Elena Rey (violí), Erica Wise (violoncel) i Noelia Rodiles (piano) i els compositors interpretats Haydn, Rihm i Mendelssohn.

Marcel·lí Antúnez exposa a Estrasburg

El 22 d'octubre es va inaugurar al Centre d'Art Shadok d'Estrasburg el projecte *A/saxy*, de l'artista moianès Marcel·lí Antúnez. En paraules del primer tinent d'alcalde de la capital europea, «Marcel·lí

Antúnez és un dels artistes amb més reconeixement internacional en disciplines com la *performance* i l'art digital». A més de presentar peces de la seva trajectòria històrica, l'artista va fer un treball durant l'estiu passat en un barri de la ciutat, implicant activament els veïns en la participació a l'obra, veïns que van assistir a la inauguració. El Centre Shadok és un equipament cultural inaugurat fa poc, i situat prop de la Cité de la Musique et de la Danse i de la Mediateca André Malraux. L'exposició de Marcel·lí Antúnez era la primera d'un artista estranger. En els fulls de sala es fa esment que Antúnez és de Moià, una procedència que en Marcel·lí sempre remarca. L'obra d'Antúnez s'ha programat en galeries d'art, teatres i museus de més de quaranta països del món. En tancar l'edició de LA TOSCA, Antúnez estava a punt de presentar el llibre *Sistemàtica*, que li va valer el Premi Ciutat de Barcelona l'any passat. També estava nominat com a finalista en la 19a edició del Japan Media Arts Festival.

Exposició de Jordi Soldevila

Jordi Soldevila, artista vinculat amb Moià i dissenyador de la revista LA TOSCA, ha exposat del 22 d'octubre al 21 de novembre a Las Cosas de Martínez (Gràcia, Barcelona) una selecció de la seva obra fotogràfica. La mostra, que s'inscriu dins l'edició d'enguany del Photogenic Festival, «festival de fotografia emergent», porta per títol «Alter egos al carrer» i és una selecció de les imatges que el mateix Soldevila penja al seu blog *Photosolde*, dedicat a «imatges i fotografies de petits elements, formes, espais, carrers, places, obres, persones, accions i situacions de la ciutat de Barcelona, sempre sota una mirada sensible, estètica, poètica i, a voltes, cínica o reivindicativa, amb la voluntat de preservar aquelles coses que un dia podem trobar-nos pel carrer, però que l'endemà, possiblement, ja no existeixin».

25è aniversari de *El Clot*

El dissabte 7 de novembre, al Centre Recreatiu Municipal de Monistrol de Calders, es va celebrar el vint-i-cinquè aniversari de la revista local *El Clot*. Van intervenir en l'acte Jaume Clarà, president de l'Associació Cultural Modilianum, que va situar la revista monistrolenca en el context de més de cent anys de publicacions periòdiques al Moianès; Isidre José, impressor de la revista; Gustau Erill, historiador i conseller del municipi, i Jaume Musarra, redactor de la revista i president del Centre Parroquial, l'entitat editora.

Moianesencs voltant pel món

El diumenge 8 de novembre es va iniciar aquest cicle de xerrades que organitza El Fanal amb «L'Índia que jo he vist», a càrrec de Teresa Arrufat. A continuació hi havia previstes les intervencions d'Enric Casacuberta («Ruta 66, un volt pels parcs de l'Oest Americà», 15 de novembre), d'Innocenci Anguera («Viatjant per Califòrnia», 22 de novembre) i el P. Mateu Trenchs («Senegal, una experiència de 20 anys a la selva», 29 de novembre).

Participació ciutadana

El diumenge 15 de novembre al matí, l'Ajuntament de Moià convidava a esmorzar al parc, a la zona de l'estanyol, en el marc d'una jornada de participació ciutadana destinada a recollir les aportacions dels infants, els joves i les seves famílies en relació a la creació i millora dels espais lúdics als parcs municipals.

Les Faixes

En tancar l'edició, el web municipal anunciava que, per decret d'alcaldia, s'havia aprovat la licitació del contracte d'obres d'adequació i millora del local social Les Faixes pel procediment negociat sense publicitat i tramitació urgent.

UNA MICA D'HISTÒRIA

El pa de pagès

Joan Carrera i Vilardell

Des de sempre el pa ha estat considerat l'ànima del poble. Moltes llegendes ens parlen de la seva importància, refermada totalment en el desenvolupament del conreu del blat.

A l'Edat Mitjana, amb la contínua amenaça de guerres, pestes, plagues i altres daltaixos, es feia molt difícil la subsistència i això va fer que es comencés a considerar el pa com un aliment bàsic de consum immediat.

El procés d'elaboració del pa, des del camp al molí i fins al forn, era un procés regulat per les autoritats. En l'època medieval el molí era un dret del senyor; més tard una professió de caràcter lliure, però els moliners havien de ser propietaris o arrendataris legals. Havien de rebre el gra a pes i tornar-lo a pes, una vegada deduït el dret de molta. Tenien prohibit pactar amb els flequers i fer rebaixes del preu oficial per atreure més clients.

En aquella època els oficis de forner i flequer eren totalment diferents. Mentre el primer s'encarregava de coure el pa que els veïns elaboraven a casa seva, el segon ho feia tot ell i després venia el producte a la resta de la població. Ambdós artesans varen començar a caminar pel panorama gremial, cadascú per la seva banda, però aviat s'adonaren de la conveniència d'anar ple-

gats. Trobem les primeres ordinacions del gremi conjunt l'any 1448. La fabricació i venda de pa eren rigorosament controlades pels consells municipals fins al punt d'obligar-los a pastar als forns oficials de cada població. Això fou vigent fins a 1767, any en què es va establir la lliure panificació.

El flequer del poble era també en molts casos el moliner. Va ser un costum arrelat que el pagès que produïa cereal en destinés una part per al seu consum privat. Aquest cereal destinat a fer pa havia

de ser molt abans i aquí entrava en joc el flequer. El pagès lliurava el seu gra al flequer perquè el molgués i a canvi donava una part al flequer pel seu treball. D'aquesta manera la fleca es procurava una part important del seu subministrament de farina, sempre i quan aquesta activitat privada no vulnerés les normes del noble que controlava el territori, que normalment era qui tenia el do-

Forner. Ceràmica de Vilà Clara
(Col·lecció d'oficis Eulàlia Vilaplana)

mini sobre els molins.

Sempre que hi ha hagut escassetat s'ha controlat el blat, la farina i el pa. Durant moltes dècades el blat fou el principal element de «l'estraperlo»: el comerç fraudulent de productes controlats per l'Estat. En aquells temps, el pa blanc es comprava de sota mà al taulell de la fleca i era un dels principals objectes de desig

dels ciutadans que tenien menys diners.

A la nostra comarca, la majoria de famílies de les cases de pagès es feien el pa ells mateixos: pastaven la farina i feien una fornada cada quinze dies. Algunes cases conserven encara el forn, la pastera, la pala i els elements de quan feien aquell pa.

S'utilitzaven farines de blat de moro, de glans, de sègol o de castanyes barrejades amb més o menys quantitat de farina de blat, depenent de l'abundància o escassetat que passaven.

A Moià, gairebé totes les cases del poble que collien blat tenien la seva pastera i pastaven la farina a mà: feien els seus pans. Algunes cases disposaven del seu propi forn i les altres portaven a coure el pa als forns del poble a dins d'un cove embolicats amb un drap. Cada família tenia un tampó fet de fusta amb el seu distintiu i marcaven els pans abans de coure'ls per poder-los reconèixer després.

Els pans eren sempre rodons o de forma allargada, però de pes no inferior als dos quilos. Aquests pans rodons que es feien a les cases de pagès i a les mateixes fleques no eren coneguts amb un nom específic; eren pans, senzillament, tot i que en alguns casos podien ser reconeguts pel seu lloc de procedència, però això pot tenir més relació amb l'habilitat professional dels flequers o amb la qualitat de la farina a què tenien accés.

Fins a la segona meitat del segle XIX, el pa que es feia a les cases de pagès i a les fleques era eixut i de textura densa. Això era així perquè els cereals que es feien servir, principalment blat i sègol, no estaven mòlts en el grau d'extracció que ara tenim. És a dir: eren grans menys triturats (més integrals). Això donava al pa les característiques d'una molla compacta, densa i de color fosc.

El color del pa que la gent es menjava era símbol de la prosperitat del temps: si era negre, els temps eren durs; si era

blanc, era bona temporada; si hi havia farcit interior, eren temps molt bons.

Va ser molt després, cap a finals del segle XIX, però sobretot amb l'arribada del segle XX, quan els flequers van començar a elaborar pans de diferents formats i pes que van començar a «batejar» amb altres noms. És el que avui entendríem per marca. Exemples d'això en tenim amb especialitats com el pa de Viena, el pa de llet, el pa de ceba, etc.

Però, què és el que va canviar el sistema de panificació i va permetre fer uns pans diferents dels que s'havien fet durant segles? Principalment dos avenços: l'aparició del llevat específic per a la fleca i el molí de cilindres. En països com França i Alemanya la fleca havia introduït el llevat de cervesa com a element fermentador dels pans, però a començaments del segle XIX es fan els primers assaigs amb ceps de llevat especialment dissenyats per a la fleca (*Saccaromyces cerevisiae*). El llevat de cervesa es feia servir per a accelerar la fermentació de les masses mare (el ferment natural que es va fer servir exclusivament durant segles); la seva introducció en el procés de panificació donava als pans una molla més lleugera i amb millor gust. La utilització del llevat de cervesa es va anar estenent a Europa entre finals del segle XVIII i bona part del segle XIX, fins a l'aparició del llevat prem-sat o en pols.

La invenció del molí de cilindres, autèntica innovació en el món de les farines, va ser el detonant posterior d'alguns canvis en els processos de producció del pa. El molí de cilindres, que va aparèixer a principis del segle XIX, va permetre de fabricar farines molt més refinades i blanques, com les actuals. El molí de cilindres i el *plansichter* (cernedors plans a diferents nivells) van revolucionar el món fariner.

Aquests dos avenços tecnològics en el sector moliner van permetre millorar

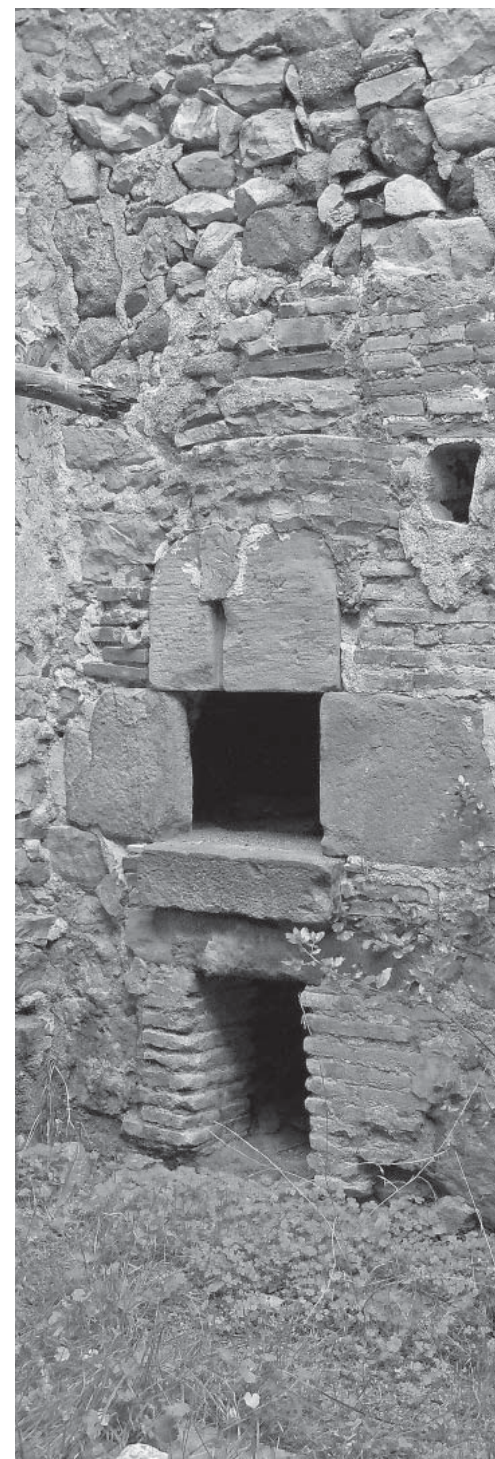
substancialment la qualitat del pa (més blanc i digerible); les noves farines produïen uns pans fins de crosta i molla. És a dir, permetien fer del pa un producte menys rústic i més elaborat.

Amb les noves farines, tant el pa que es feia a les cases com el que feia el flequer canvien. Són ja com els coneixem actualment, perquè no sols s'ha canviat la matèria primera bàsica, la farina, sinó que també es canvia el procés de producció; els amassats són més intensius i els temps de fermentació s'escurcen.

Tot i això, és fàcil entendre que els flequers urbans i aquells que es van establir a les grans ciutats o als pobles van simultanejar l'elaboració del nou pa amb el tradicional. I és llavors quan comencem a tenir constància escrita del *pa de pagès*, com ja es comença a conèixer el pa tradicional que es feia al país des de feia segles.

Les formes de fer el pa a Barcelona i província es van reproduir en altres ciutats del país i la denominació del *pa de pagès* i la forma de fer-lo es va estendre com una taca d'oli per tot Catalunya. Al cap i a la fi, era el pa tradicional que havien conegut generacions de catalans, però ara amb un nom específic. De forma potser no gaire conscient, els flequers i els seus consumidors van diferenciar així el pa que llavors ja era el comú (la barra) d'un altre que qualitativament era millor i es relacionava amb el món tradicional que tothom percebia que s'anava perdent: el poble, la vida de poble i tot el que això comportava.

Actualment ha desaparegut totalment el pastar casolà i d'aquí l'absència dels forners com a tals i en canvi l'establiment absolut dels flequers. Amb tot el progrés que s'ha viscut, per sort ni de lluny no han pogut substituir el bon pa de pagès cuit en un forn de llenya, dels quals en queden ben pocs. Per tot plegat, és fàcil deduir per què el pa de pagès modern ha mantingut el seu nom des de fa més d'un segle.

Forn de llenya de Casa Cendresa
(fot. J. Carrera)

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

SETEMBRE 2015

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	16,2	11,5	17,3	3	2	5	W	34,4	
De l'11 al 20	25,1	9,3	17,6	4	-	6	N	8,6	
Del 21 al 30	24,8	8,0	15,8	4	3	3	NW	11,8	54,8

OCTUBRE 2015

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	24,2	8,6	15,4	4	-	6	NW	3,4	
De l'11 al 20	23,0	4,6	13,1	1	3	6	NE	3,4	
Del 21 al 31	20,6	3,1	12,2	6	2	3	SE	8,9	15,7

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, [MeteoMoià.cat](#). També es pot seguir al Twitter: [@MeteoMoià](#), i al Facebook: [Meteo.Moià](#).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **7 de gener**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de Lletres: font de la FÀBREGA, font de la FALCIA, font de cal GIRA, font de la GUANTERA, font de MONTVÍ de Baix, font del PRAT, font del RIU, font de la SERRA, font del TOLL, font de la VINYOTA.

GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANÈS
POLÍTICA
CRÒNICA

Subscriu-vos a
La Tosca